

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jiří Dyčka

Žaloba na doplnění pasiv

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Žaloba na doplnění pasiv vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 129 061 znaků včetně mezer.

Dne 10. 08. 2021 v Boskovicích.

Jiří Dyčka

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu **JUDr. Janu Lasákovi, LL.M. Ph.D.**, a to za odborné vedení při psaní této diplomové práce, vstřícný, laskavý a ochotný přístup, věcné připomínky a cenné rady.

Obsah

Seznam použitých zkratek	5
Úvod	6
1. Vývoj institutu v českém právním řádu.....	9
1.1. Úprava účinná do 31. 12. 2020	9
1.2. Úprava účinná od 1. 1. 2021	11
2. Předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv	13
2.1. Existence povinnosti člena statutárního orgánu a jednání porušující tuto povinnost	15
2.2. Úpadek	23
2.3. Příčinná souvislost	26
2.3.1. Faktická příčinná souvislost	26
2.3.2. Právní příčinná souvislost	34
2.4. Zavinění	39
2.5. Liberace	40
2.6. Nedostatek prostředků	40
2.7. Podání žaloby insolvenčním správcem	44
Závěr.....	46
Bibliografie.....	50
Anotace/ Summary	53
Klíčová slova/ Key words	54

Seznam použitých zkratk

ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 33/2020 Sb.
ZOK před Novelou	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 163/2020 Sb.
Novela	zákon č. 33/2020, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony
Důvodová zpráva k Novele	důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Úvod

V této práci se zaměřuji na odpovědnost osob za úpadek obchodní korporace a jeho následné důsledky, konkrétně tzv. žalobu na doplnění pasiv. Tématem se zabírám, neboť institut v něm obsažený považuji za jeden z nejkontroverznějších institutů naší obchodněprávní úpravy narušující principy, na kterých byl koncept obchodních korporací vystavěn. Každý, kdo uvažuje nad založením obchodní korporace, případně nad přijetím funkce v ní, by měl zvážit svoji osobní odpovědnost pro případ, že se obchodní korporace dostane do situace, kdy nebude schopná plnit svoje povinnosti. Právě osobní odpovědností členů obchodní korporace při úpadku se budu v práci zabývat.

Právo obchodních korporací je vystavěno na majetkové oddělenosti obchodní korporace a jejích členů. Žaloba na doplnění pasiv, resp. dřívější ručení při úpadku obchodní korporace, tento princip nabourává. Koncept osobní odpovědnosti členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace za dluhy obchodní korporace se v českém právním řádu objevilo již v zákoně o obchodních společnostech a družstvech účinného od 1. 1. 2014. Od 1. 1. 2021 došlo v právní úpravě k zásadním změnám spočívajících v opuštění konceptu ručení a přechodu k odpovědnosti za příspěvní k úpadku obchodní korporace plynoucího z porušení povinností.

Tzv. žaloba na doplnění pasiv přichází se zcela novým pojetím institutu osobní odpovědnosti členů statutárního orgánu. Od její účinnosti přitom uběhlo teprve půl roku. Přestože již před účinností i jejím přijetím bylo možno se s nově připravovanou úpravou seznámit, nedohledal jsem žádnou diplomovou práci věnující se čistě tomuto tématu. Řadu prací však nalezneme na téma důsledků úpadku obchodní korporace, v níž se autoři zabírají také otázkou osobní odpovědnosti členů orgánů obchodní korporace, a dokonce i novou (tehdy ještě připravovanou) úpravou. Zpracování je však pouze povrchové a spíše informativní.

Téma si vzhledem ke své zásadnosti zaslouží bližší rozbor, tím spíše když i předchozí úprava měla celou řadu nesrovnalostí a výkladových problémů. Rád bych proto přispěl svojí prací k zahájení podrobnější diskuse zejména v akademických a odborných kruzích spíše než deskriptivním a informativním přiblížením pro adresáty úpravy.

Novost a neprobádanost tohoto tématu se však odráží i ve zdrojích, ze kterých jsem při psaní této práce vycházel. Většina tuzemských zdrojů se týká předchozí právní úpravy. Komplexní zpracování přináší pouze 3. vydání komentáře *Zákona o obchodních korporacích* od nakladatelství C. H. Beck z roku 2020. Se zpracováním úpravy po Novele přichází také 2. vydání komentáře *Zákona o obchodních korporacích* od vydavatelství Wolters Kluwer ČR z roku 2021. Oba tyto komentáře jsou stěžejními zdroji méj diplomové práce.

Obdobně významným zdrojem je *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony*. Jak jsem zmiňoval, z pohledu úpravy obchodních korporací jde o zásadní institut a dochází v podstatě k jeho úplné přeměně. Toho si je zákonodárce zřejmě vědom, a proto poskytuje poměrně obsáhlý výklad právě v Důvodové zprávě k Novele.

Neboť naše právní úprava našla svoji inspiraci ve francouzském právním řádu, čerpám rovněž z diplomové práce Ondřeje Vybíhala z roku 2018 na téma *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv ve francouzském právu a její převzetí do práva českého*. Diplomová práce byla velmi dobře hodnocena¹ a slouží mi k nahlédnutí alespoň základních principů inspiračního zdroje. Nicméně k hloubkové komparaci práce vhodná není. Nemám však ambici plně komparovat českou a francouzskou úpravu, jde pouze o jeden z argumentů, který při výkladu institutu užívám.

Práce je zaměřená na komplexní zpracování předpokladů skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv. Značně proto vycházím ze závěrů dovozených pro skutkové podstaty náhrady škody dle občanského zákoníku. V tomto směru hojně využívám *Občanský zákoník: velký komentář, svazek IX k § 2894–3081* od autorů Filipa Melzera, Petra Téglu a kolektivu od nakladatelství Leges.

Cílem mé práce je komplexní analýza této zásadní úpravy, především pak nalezení jednotlivých předpokladů (zejména hmotněprávních) pro naplnění skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv, a to v širším kontextu než jen úpravy zákona o obchodních korporacích.

Základní výzkumnou otázkou tedy je, *Jaké jsou předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv a co je jejich obsahem?* Podotázkami pak: Je žaloba na doplnění pasiv svébytnou skutkovou podstatou? Je možné použít závěry dovozené u jiných skutkových podstat náhrady škody dle občanského zákoníku? Mám za to, že se použití závěrů dovozených pro jiné skutkové podstaty náhrady škody projeví především u zkoumání příčinné souvislosti. Jak podpůrné použití závěrů dovozených pro skutkové podstaty náhrady škody v občanském zákoníku ovlivní rozsah odpovědnosti dle žaloby na doplnění pasiv? Které povinnosti člena statutárního orgánu jsou žalobou na doplnění pasiv myšleny? Jaké formy úpadku připadají v úvahu? K čemu má vést, resp. přispět, jednání člena statutárního orgánu? Co zákonodárce míní použitím výrazu přispěl? Z čeho se skládá škoda a jak se zjišťuje?

Jde sice o nový institut, ovšem soudy sotva budou při výkladu žaloby na doplnění pasiv “stavět na zelené louce“ a také v souladu se zásadou předvídatelnosti právních norem, bude možné užít závěrů dovozených u předchozí právní úpravy, pokud nebudou v rozporu s novým zněním. V práci

¹ Posudky k diplomové práci a hodnocení dostupné na <<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/97708>>

proto budu komparovat novou a předchozí úpravu, zejména v první kapitole, a poté v úvodu dalších podkapitol. Rovněž budu novou úpravu komparovat s jejím proklamovaným inspiračním zdrojem ve francouzské úpravě.

Práci člením do dvou kapitol. Rozhodl jsem se nezařadit výklad pojmů, neboť práci adresuji osobám, které mají dostatečné povědomí o obsahu pojmů jako je úpadek nebo náhrada škody. Nijak se navíc neliší od běžného pojetí pojmů. Pokud je některý pojem třeba blíže definovat, činím tak v rámci jednotlivých kapitol.

První kapitolu věnuji stručnému historickému exkurzu a inspiračním zdrojům úprav, abych uvedl čtenáře do problematiky a ukázal na jakých základech byl institut vytvořen a nyní stojí. Dále deskriptivní metodou zmíním zásadní změny, které přinesla Novela, pokusím se sumarizovat, s čím zákonodárce vstupoval do novelizace a přiblížím nejzákladnější předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv. První kapitola slouží jako úvod do tématu.

Ve druhé kapitole zkoumám propojení a možnost uplatnění úpravy občanského zákoníku. Na základě závěrů stanovuji komplexní předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv a zabývám se podrobněji jednotlivými problémy spojenými s předpoklady. Při výzkumu budu užívat analytickou, deskriptivní a komparační metodu. Druhá kapitola je stěžejní částí práce, podrobný rozbor předpokladů je hlavním přínosem práce.

Tato diplomová práce je zpracována k právní úpravě České republiky platné a účinné ke dni 21. 6. 2021.

1. Vývoj institutu v českém právním řádu

1.1. Úprava účinná do 31. 12. 2020

Koncept odpovědnosti členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace za uspokojení dluhů obchodní korporace se u nás v nezměněné formě uplatňoval od původního znění zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (ve znění účinném od 1. 1. 2014) až do 31. 12. 2020, kdy došlo v důsledku zákona č. 33/2020 Sb.² k podstatné změně tohoto institutu.

Zákonodárce začlenil tento institut do původního znění ZOK se záměrem ochrany věřitelů a dobytnosti jejich pohledávek pro případ, že by statutární orgán nebo jeho členové, případně vlivné nebo ovládající osoby přivedly obchodní korporaci do úpadku.³ Za inspirační zdroj přitom zákonodárce výslovně označuje tzv. *wrongful trading*, kterému by měla úprava odpovídat.⁴

Původní znění jsme mohli nalézt v části první, hlavě I., dílu 8, § 68 ZOK ve znění platném do 31. 12. 2020. Toto ustanovení umožňovalo soudu rozhodnout o ručení za splnění povinností obchodní korporace člena statutárního nebo bývalého člena statutárního orgánu obchodní korporace, v jejímž orgánu působil, a to na základě návrhu insolvenčního správce nebo věřitele této obchodní korporace. Předpokladem pro vydání tohoto rozhodnutí bylo a) rozhodnutí o úpadku obchodní korporace a b) porušení povinnosti péče řádného hospodáře člena statutárního orgánu nebo bývalého člena statutárního orgánu učinit vše potřebné a rozumně předpokladatelně k odvrácení úpadku, který obchodní korporaci hrozil a o kterém člen statutárního orgánu věděl nebo měl a mohl vědět.⁵

V průběhu účinnosti tohoto pravidla byly dovozeny další předpoklady. Přestože tak zákon výslovně nestanovoval, je třeba k naplnění předpokladů ručení a pro určení rozsahu ručení vzít v úvahu proporcionalitu mezi sankcí a významem a závažností pochybení člena statutárního orgánu.⁶

Zákon o obchodních korporacích stanovoval povinnost člena statutárního orgánu aktivně usilovat o odvrácení úpadku obchodní korporace pod hrozbou sankce v podobě ručení za povinnosti obchodní korporace, bez nutnosti existence příčinné souvislosti mezi porušením

² Zákon č. 33/2020, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.

³ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*, č. 90/2012 Dz, k § 44 až 75.

A také Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.

⁴ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*, č. 90/2012 Dz, k § 44 až 75.

⁵ § 68 odst. 1 ZOK před Novelou

⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.

povinnosti odvracet úpadek obchodní korporace a nemožností obchodní korporace splnit své povinnosti vůči věřitelům.⁷ Člen statutárního orgánu přitom nebyl sankcionován za výsledek, tj. neúspěch při odvracení úpadku, ale za svoji nečinnost v době, kdy se obchodní korporace nacházela v hrozícím úpadku, resp. za porušení povinností péče řádného hospodáře při odvracení hrozícího úpadku.⁸

Koncept této úpravy přitom plně neodpovídá označenému inspiračnímu zdroji, jímž má být anglická úprava tzv. *wrongful trading*. Ta je založena na ochraně věřitelů tím, že dává statutárnímu orgánu, popř. faktickému managerovi, povinnost učinit vše rozumné k odvrácení škody věřitelů v situaci, kdy ví nebo má vědět, že neexistuje rozumný důvod k odvrácení úpadku obchodní korporace. Cílem je zabránit snižování aktiv obchodní korporace, z kterých by se mohli věřitelé uspokojit v insolvenčním řízení v situaci, kdy je úpadek nevyhnutelný. Pokud statutární orgán dále pokračuje v aktivitách obchodní korporace a snižuje tím majetek korporace, vystavuje se riziku, že soud rozhodne o jeho povinnosti přispět na úhradu dluhů obchodní korporace.⁹ Zatímco česká úprava je založená na ručení a nabádá k aktivnímu odvrácení hrozícího úpadku, přičemž neklade takový důraz na zachování aktiv obchodní korporace, nýbrž klade důraz na udržení (bezúpadkové) existence obchodní korporace. Byť i odvrácení hrozícího úpadku musí být v intencích potřebného a rozumně předpokládatelného, a tudíž i hospodářsky efektivního.¹⁰

Institut byl předmětem diskuse před i během jeho účinnosti. Odborná veřejnost vytýkala úpravě nesoulad s označeným inspiračním zdrojem pocházejícím z anglického práva (viz výše).¹¹ Dále celou řadu procesních nejasností, např. věcná příslušnost soudu, promlčení nároku, aktivní legitimace, ve prospěch koho jsou prostředky plynoucí z ručení poskytnuty.¹² Pravděpodobně největší rozruch však vyvolávalo ustanovení § 76 odst. 3 ZOK ve znění do 31. 12. 2020, které stanovovalo obdobné užití v případě vlivné a ovládající osoby.¹³

⁷ KUPČÍK, Jan. Proč má český *wrongful trading* do originálu daleko?. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9., č. 1, s. 10.

⁸ ČERNÁ, Stanislava. Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 5., č. 6, s. 169.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž s. 170.

¹¹ Tamtéž.

¹² ZVÁRA, Michael. Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností za dluhy společnosti vůči věřitelům dle § 68 zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2016, roč. 8, č. 5, s. 135-140 nebo KUPČÍK, Jan. Proč má český *wrongful trading* do originálu daleko?. *Obchodněprávní revue*, 2017, roč. 9., č. 1, s. 9-13)

¹³ K tomu např. ČERNÁ: *Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby...*; KUPČÍK: *Proč má český wrongful trading...*; HAVEL, Bohumil. O kognitnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 5, č. 1, s. 13-16.; nebo ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*, roč. 4., 2012, č. 11-12, s. 324-329.

1.2. Úprava účinná od 1. 1. 2021

Reakcí na vytýkané nedostatky a nejasnosti je Novela ZOK účinná od 1. 1. 2021, která zrušila dosavadní úpravu obsaženou v § 68 ZOK před Novelou a přesunula ji do § 66 ZOK. K tomu lze uvést vnímané nedostatky, které sledoval zákonodárce Novelou odstranit: nezařazení institutu do incidenčních sporů (ve smyslu § 159 InsZ), řízení tak bylo možné obstruovat až do skončení insolvenčního řízení, řízení o ručení se z důvodu akcesority stalo nepoužitelné. Institut vedl k uspokojení jednotlivých věřitelů, přestože je vedeno řízení o kolektivním řešení nároků (insolvenční řízení), což vede k tomu, že jeden věřitel může být uspokojen neproporciálně a rozhoduje rychlost, jakou se domůže plnění na členu statutárního orgánu, protože ten má omezený majetek. Věřitelé dokonce nemuseli své pohledávky ani přihlásit do insolvenčního řízení, aby se mohli dožadovat ručení na členu statutárního orgánu. Úpravě byla vytýkána také přehnaná tvrdost.¹⁴

Novela sjednotila skutkovou podstatu pro povinnost vydat prospěch ze smlouvy o výkonu funkce, upravenou § 62 ZOK před Novelou, a spojila ji se skutkovou podstatou tzv. žaloby na doplnění pasiv do § 66 ZOK. Ta je výsledkem přetvoření stávající úpravy ručení při úpadku obchodní korporace.

Úprava ve znění po Novele se uplatní teprve u insolvenčních řízení zahájených po 1. 1. 2021. V průběhu insolvenčních řízení zahájených před tímto datem se bude možné domáhat určení povinnosti ručení dle úpravy platné do 31. 12. 2020.¹⁵

Zákonodárce se odklonil od předchozí koncepce a namísto ručení je institut nově založen na odpovědnosti za škodu. I nová úprava však sleduje stejný účel jako ta předchozí, tedy ochranu věřitelů obchodní korporace prostřednictvím možnosti získat dodatečné prostředky na uspokojení jejich pohledávek, kterého se jim v důsledku porušení povinností členem statutárního orgánu nedostává. Novým inspiračním zdrojem je institut z francouzského obchodního práva, tzv. žaloba na doplnění pasiv.¹⁶

¹⁴ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.* K § 66

¹⁵ Čl. II., bod 7. zákona č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony

¹⁶ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.,...* K § 66

Základní předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv nalezneme v § 66 odst. 1 písm. b) a § 66 odst. 2 ZOK, který k založení odpovědnosti vyžaduje, aby člen statutárního orgánu přispěl porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace.¹⁷

Dalším předpokladem je stav insolvenčního řízení, ve kterém již musí být rozhodnuto o tom, že obchodní korporace je v úpadku (§ 136 an. InsZ) a ten bude řešen konkursem, tj. soud rozhodl o prohlášení konkursu na majetek obchodní korporace (§ 244 an. InsZ). Po splnění těchto předpokladů může soud na základě návrhu insolvenčního správce rozhodnout o povinnosti člena statutárního orgánu poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace.¹⁸

V úpravě je značný odklon od původní inspirace v anglické úpravě *wrongful trading* a příklon k francouzské úpravě obchodního zákoníku.¹⁹ Oproti anglické verzi odpovídá statutární orgán za nesprávné vedení, zatímco anglická úprava spojuje odpovědnost s protahováním insolvenční situace obchodní korporace, přestože není rozumná naděje na odvrácení úpadku.²⁰

Dalšími zásadními změnami je zařazení žaloby na doplnění pasiv do incidenčních sporů, výlučná aktivní legitimace insolvenčního správce, který žaluje ve prospěch všech věřitelů účastnících se insolvenčního řízení, přičemž případná náhrada plyne do majetkové podstaty a je rozdělena mezi věřitele proporcionálně.²¹

Novela přichází s radikální změnou institutu. V další kapitole si přiblížíme jednotlivé předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv a v rámci nich si přiblížíme i jednotlivé změny.

¹⁷ Pozn.: Úprava se vztahuje také na osoby uvedené v § 69 ZOK. Pro zjednodušení budu v této diplomové práci pracovat s označením pasivně legitimované pouze jako „člen statutárního orgánu“. Pokud však nebude výslovně zmíněno jinak, jsou pod tímto pojmem myšleny všechny pasivně legitimované osoby.

¹⁸ § 66 odst. 1 a 2 ZOK

¹⁹ Znění francouzské úpravy, překlad viz ČERNÁ: *Ještě k ručení vlivné a ovládající...*, s. 171: „čl. 651–2 francouzského obchodního zákoníku: „Jestliže se ukáže během soudní likvidace právnické osoby nedostatečnost jejích aktiv, soud může, v případě chyby v řízení, která přispěla k této nedostatečnosti, rozhodnout, že tuto nedostatečnost ponosou zcela nebo zčásti všichni nebo někteří právní nebo fiktivní vedoucí, kteří se podíleli na chybném řízení.“

²⁰ ČERNÁ: *Ještě k ručení vlivné a ovládající...*, s. 171.

²¹ KUPČÍK: *Proč má český wrongful trading...*, s. 13.

2. Předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv

V předchozí kapitole jsem uvedl základní podmínky odpovědnosti stanovené v ZOK. Nyní se zaměřím na jejich bližší rozbor. Nejprve si však vyjasním vztah k úpravě OZ, tedy v jaké míře se OZ prosadí při posuzování odpovědnosti ve smyslu žaloby na doplnění pasiv.

Obecně platí, že ZOK je *lex specialis* ve vztahu k OZ, jakožto *lex generalis*. Tzn. že se předně použije úprava v ZOK, zatímco OZ pouze podpůrně (subsidiárně) na otázky neřešené speciálně v ZOK (*lex specialis derogat lex generalis*).²²

V konkrétním případě Důvodová zpráva k Novele v části věnované § 66 odst. 1 ZOK označuje instituty v něm obsažené (spolu s vyloučením z funkce) za tzv. úpadkové delikty.²³ Důvodová zpráva k Novele rovněž považuje žalobu na doplnění pasiv za zvláštní případ povinnosti náhrady škody, přičemž stanovuje následující podmínky: „(i) porušení povinnosti při řízení obchodní korporace (*franc. faute de gestion*), (ii) vznik škody spočívající v nedostatečné výši majetku, z něhož by mohli být uspokojeni věřitelé obchodní korporace, a (iii) příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a nedostatkem majetku (úpadkem).“²⁴

Domnívám se, že úprava odpovědnosti za přispění k úpadku obchodní korporace není zcela svébytnou komplexní skutkovou podstatou náhrady škody a při jejím posuzování bude nutné podpůrně vycházet z jednoho ze základních schémat skutkové podstaty náhrady škody – tj. porušení dobrých mravů (§ 2909 OZ), porušení zákona (§ 2910 OZ) anebo porušení smluvní povinnosti (§ 2913 OZ).

Žalobu na doplnění pasiv považuji za zvláštní skutkovou podstatu náhrady škody za porušení povinností člena statutárního orgánu. Specifická svým následkem a škodou, ke které má v důsledku porušení povinnosti dojít. Klíčovým hlediskem pro založení odpovědnosti však zůstává otázka porušení povinnosti. Proto považuji za důležité určit povahu povinností člena statutárního orgánu, abychom zvolili správné podpůrné východisko při posuzování odpovědnosti.

Povinnost k náhradě újmy je sekundární povinností,²⁵ tj. přistupuje teprve v případě porušení povinnosti primární (povinnosti člena statutárního orgánu). Pro rozhodnutí, ze které skutkové podstaty je nutné vycházet, je klíčové, jakým způsobem vznikla primární povinnost. Tedy zda jde

²² ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 9., bod 1 (§ 3)

²³ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.*, ... K § 63 až 68.

²⁴ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.*, ... K § 66.

²⁵ Blíže k tomu a k vymezení pojmu odpovědnosti, resp. odlišení pojmů odpovědnosti a povinnosti nahradit škodu viz MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018. s. 3–4, bod 2–5 (Úvodní výklad před § 2894).

Pozn.: Podobně jako MELZER budu v práci pracovat s pojmem odpovědnost primárně ve smyslu povinnosti k náhradě škody.

o smluvní nebo zákonnou povinnost. V této souvislosti je možné se opřít o povinnost péče řádného hospodáře. Jde totiž o jednu ze základních povinností člena statutárního orgánu. Již za úpravy před Novelou byl institut ručení při úpadku obchodní korporace některými autory označován za specifickou sankci za porušení péče řádného hospodáře.²⁶ Tehdy však zákon přímo stanovoval jako jednu z podmínek porušení péče řádného hospodáře. V účinném znění ZOK explicitně o péči řádného hospodáře nemluví, avšak i Důvodová zpráva k Novele ji označuje za hlavní hledisko, dle kterého bychom měli posuzovat, zda došlo k porušení povinnosti člena statutárního orgánu a je tak naplněna premisa § 66 odst. 1 ZOK. Lze předpokládat, že nesprávné obchodní vedení nebo správa záležitostí obchodní korporace budou těmi nejčastějšími pochybeními členů statutárního orgánu, které povedou k úpadku obchodní korporace. Při posuzování, zda došlo k pochybení, se uplatní právě hledisko péče řádného hospodáře.

V odborných kruzích probíhá dlouhodobě diskuse nad povahou odpovědnosti za porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Otázkou je, zda se jedná o odpovědnost za porušení zákona (§ 2910 OZ) nebo o odpovědnost za porušení smluvní povinnosti (§ 2913 OZ).

K tomuto tématu se vyjádřila řada odborníků, nedospěli však k jednotnému řešení. Najít argumenty pro každou z možností je přitom možné. Zastánci subjektivní odpovědnosti²⁷ opírají svůj názor například o skutečnost, že je tato povinnost stanovena zákonem. Nebo ji dovozují z textu zákona, a to z § 159 odst. 1 OZ, který stanovuje, že jedná nedbale, kdo přijme funkci vědoma si, že není schopen funkci řádně vykonávat.²⁸ Zastánci objektivní odpovědnosti vycházejí zejména ze způsobu vzniku funkce, tedy nejčastěji skrze volbu nejvyšším orgánem a přijetí funkce zvolenou osobou. Poukazují také na nedůvodnost rozlišování mezi povinnostmi, ke kterým se může zavázat člen statutárního orgánu ve smlouvě o výkonu funkce a imanentní povinností vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.²⁹

Argument nedůvodnosti rozlišování mezi jednotlivými povinnostmi je použitelný i v případě ostatních povinností, které mohou založit odpovědnost člena statutárního orgánu z žaloby na doplnění pasiv. Jejich jednotný výklad by byl proto vhodný. Lze předpokládat, že vyřešením otázky zařazení povinnosti péče řádného hospodáře, vyřešíme i zařazení ostatních povinností.

²⁶ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 195, bod 4 (§ 68).

²⁷ Pozn.: Zavinění (úmysl či nedbalost) je jedním z předpokladů zákonné povinnosti náhrady škody a označujeme ji proto za tzv. subjektivní odpovědnost. Zatímco smluvní odpovědnost je odpovědností bez ohledu na zavinění a označujeme ji za objektivní odpovědnost.

²⁸ PIHERA, Vlastimil a HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnost členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. *Právní rozhledy*, 2019, č. 23—24, s. 836 a násled.

²⁹ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. Díl. I.* 1. vydání Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 413 (§ 68).

Rozlišování mezi deliktní a smluvní odpovědností by nemělo být nijak ostré. Melzer dokonce označuje obě pojetí za krajní pozice, mezi nimiž existuje řada mezistupňů. Za hlavní rozdíly přitom označuje předpoklad zavinění, odpovědnost za pomocníka, vymezení protiprávnosti a rozsah náhrady.³⁰

Zkoumání povahy odpovědnosti při porušení péče řádného hospodáře přesahuje rozsah tématu méj diplomové práce a zasloužila by jistě vlastní zpracování. Nekladu si ambice tuto diskusi provždy rozřešit, pokusím se proto zpracovat téma tak, aby vyhovovalo oběma typům co nejvíce a poukážu na rozdíly v pojetí obou přístupů. Vzhledem k vymezení skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv zřejmě nebude porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře jedinou možností vzniku odpovědnosti. Ke každé z porušených povinností bude třeba přistupovat jednotlivě, dle její povahy. Přesto považuji za nutné zmínit nekoherentnost názoru na odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře, abych čtenáře uvedl do problematiky neoddělitelné od tématu této diplomové práce.

Při spojení všech schémat dohromady docházím k následujícímu:

1. Existence povinnosti člena statutárního orgánu,
2. jednání člena statutárního orgánu porušující povinnost,
3. úpadek obchodní korporace,
4. příčinná souvislost,
5. zavinění anebo absence liberačního důvodu,
6. škoda v podobě nedostatku prostředků k uspokojení dluhů.

K hmotněprávním podmínkám se přidávají procesní podmínky, tj. (i) nutnost podání návrhu insolvenčním správcem, (ii) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku konkursem.

2.1. Existence povinnosti člena statutárního orgánu a jednání porušující tuto povinnost

Prvním předpokladem odpovědnosti člena statutárního orgánu je porušení povinnosti jemu uložené. Zákon nijak blíže nespecifikuje, porušení kterých povinností má vést k odpovědnosti dle § 66 odst. 1 ZOK. Taxativní výčet povinností člena statutárního orgánu přitom ZOK nepředepisuje. Povinnosti jsou rozptýleny i do jiných zákonů, např. OZ, InsZ nebo zákon

³⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018. s. 172, bod 9 (Úvodní výklad před § 2909 an. OZ).

Pozn. Melzer se kloní k pojetí péče řádného hospodáře jako kvazismulvni odpovědnosti a posuzuje jej dle § 2913 OZ. Blíže k tomu MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081 ...*, s. 321, bod 34–37 (§ 2913).

o veřejných rejstřících. Zákonné povinnosti navíc mohou být rozšířeny smluvně. Povinnost může být také založena rozhodnutím orgánu veřejné moci, popř. závazkem z deliktu.

K odpovědnosti člena statutárního orgánu je nutná existence povinnosti. Jedná-li statutár, aniž by porušil povinnost, tj. aniž by tato oblast byla pokryta zákonem nebo smluvním závazkem, popř. závazkem z deliktu nebo rozhodnutím veřejné moci, není možné odpovědnost dovozovat.

Domnívám se, že *povinnosti* v dispozici § 66 odst. 1 ZOK jsou myšleny veškeré normy, v níž má člen statutárního orgánu možnost učinit, *co má být*.

Právní normy mají preskriptivní charakter, tj. regulují určité chování. Existují různé modalities normotvornosti, jak regulovat konkrétní chování. Rozlišujeme příkaz, zákaz a dovolení.³¹

Tedy nikoli pouze normy určující členu statutárního orgánu povinnost konat,³² ale také normy zakazující určité chování.³³

Povinnost je odvoditelná i z pravomoci, která je členu statutárního orgánu svěřena, resp. statutárnímu orgánu jako celku. Existuje-li povinnost vykonávat funkci v určité kvalitě (§ 159 OZ), předpokladem řádného výkonu musí být samotný výkon funkce – tj. aktivní činnost.³⁴ Člen statutárního orgánu je povinen při výkonu své funkce využívat své pravomoci³⁵ v souladu s péčí řádného hospodáře a může být volán k odpovědnosti za jejich neplnění. Statutárnímu orgánu náleží tzv. *zbytková pravomoc*³⁶. Určuje-li zákon právo osobě vůči obchodní korporaci (v interních záležitostech – např. společníkům), bez toho, aniž bychom mohli dovodit, který orgán obchodní korporace má zajistit provedení tohoto práva, je povinným statutární orgán. Obdobně tomu je při jednání obchodní korporace navenek, neboť statutární orgán má tzv. *generální zástupčí oprávnění*³⁷.

Povinnost by měla být adresována členu statutárního orgánu nebo statutárnímu orgánu jako celku. Člen statutárního orgánu má však rovněž povinnost provést nebo zajistit provedení jak povinností obchodní korporace (zástupčí oprávnění), tak povinností nikomu nepřidělených (zbytková působnost).

³¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, s. 34.

³² Např. § 55 odst. 1 ZOK „Dozví-li se člen voleného orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace, informuje o tom bez zbytečného odkladu orgán, jehož je členem, a ...“

³³ Např. § 34 odst. 3 ZOK „O vyplacení podílu na zisku a na jiných vlastních zdrojích rozhoduje statutární orgán. Je-li rozdělení v rozporu se zákonem, podíly na zisku nebo jiných vlastních zdrojích se nevyplatí. ...“

³⁴ Podobně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 844/2018-III.

³⁵ Např. § 195 odst. 1 ZOK „Jednateli přísluší obchodní vedení společnosti. ...“

³⁶ § 163 OZ

Jde např. o povinnost společníka odevzdat kmenový list společnosti § 152 odst. 1. Tomu odpovídá povinnost člena statutárního orgánu kmenový list převzít.

³⁷ § 164 odst. 1 OZ

Např. vymáhání pohledávky obchodní korporace.

Člen statutárního orgánu musí svým jednáním povinnost porušit. Jednání může spočívat v konání nebo opomenutí. Konáním rozumíme uvědomělou aktivní lidskou činnost nesenou vůlí. Nespadají sem naopak činnosti nevědomé (např. učiněné ve spánku nebo hypnóze) či fyzické přinucení, tzv. *vis absoluta*. Za opomenutí poté považujeme zdržení se určitého konání. Právně relevantním je však pouze v případě, že existuje konkrétní povinnost konat stanovená právním řádem, smlouvou, předchozím protiprávním činem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci. Jde tak o nicnedělání porušující povinnost.³⁸

Porušení povinností člena statutárního orgánu může spočívat v obojím – konání i opomenutí. To zdůrazňuje i Důvodová zpráva k Novele „*Nastane-li tedy z vnějších příčin (bez přičinění člena statutárního orgánu) hrozící úpadek, má bezpochyby člen statutárního orgánu povinnost učinit vše potřebné pro zabránění úpadku, nebo alespoň ke zmírnění škod, nelze-li jej již odvrátit (zejména včasným podáním insolvenčního návrhu)*“.³⁹

Důvodová zpráva k Novele k podmínce porušení povinností uvádí následující: „*První podmínkou je porušení povinnosti na straně člena statutárního orgánu, tedy zejména povinnosti spravovat záležitosti společnosti, případně povinnosti k obchodnímu vedení závodu. Při posuzování jednotlivých případů je přitom třeba vycházet ze standardu výkonu funkce kladeného na členy volených orgánů – péče řádného hospodáře. Francouzská judikatura například dovodila odpovědnost v případě zkresleného vedení účetnictví, nepřiměřených či nevhodných investic, pokračování ve ztrátové činnosti bez přijetí patřičných opatření či v případě zpronevěry majetku obchodní korporace*“.⁴⁰

Komentář Wolters Kluwer napřed chápe pojem povinnosti jako jakoukoli povinnost osoby vykonávající funkci člena statutárního orgánu. Následně však pojem zužuje pouze na povinnosti spojené s výkonem funkce.⁴¹

Takto je vykládáno porušení povinností člena statutárního orgánu ve Francii, předloze naší úpravy: „*Výklad faute de gestion tak, jak ji francouzské soudy nyní vykládají, nezávisí na tom, jak je faute de gestion závažná, či zda se jednalo o jednání spočívající v konání, nebo naopak – nekonání. Může se týkat jednak chyby v rozhodování za společnost, neopatrnosti, či porušení zákonných, či statutárních pravidel*“.

³⁸ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. s. 1543 (§ 2910).

³⁹ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.*, ... K § 66.

⁴⁰ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.*, ... K § 66.

⁴¹ RADA, Tomáš In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. s. 486 (§ 66).

... Jako konkrétní příklady za ni posoudila např. nedostatek aktivity nebo péče, zneužívání podnikání, nepodání návrhu na zahájení insolvenčního řízení (*nondépôt de bilan*), nepravdělné vedení účetnictví, neopatrnost při řízení společnosti, zneužití důvěry, neohlášení zastavení plateb, nedostatek dozoru, neodvádění daní a sociálních dávek. Dalšími příklady z právní nauky budiž špatné vedení účetnictví, nadměrný, neefektivní počet zaměstnanců, ztráta trhu, či nedostatek diverzifikace klientely...⁴²

Komentář C. H. Beck k § 66 uvádí příkladmo následující výčet povinností: „Porušení povinnosti, jímž člen statutárního orgánu může přispět k úpadku obchodní korporace, může spočívat například v **porušení nezbytné loajality** (viz například NS 27 ICdo 62/2017, 27 Cdo 2724/2017 či 27 Cdo 2695/2018), v **nedodržení zákazu konkurence** (viz například NS 27 ICdo 62/2017), v **porušení náležité péče, tj. povinnosti jednat s potřebnými znalostmi a pečlivě** [srov. za mnohá rozhodnutí například NS 29 Cdo 5036/2015 (Rc 131/2017), 29 Cdo 3325/2016 (Rc 88/2019) či 29 Cdo 3770/2016 a dále komentář k § 51], v **nerespektování vnitřních omezení upravených v zakladatelském právním jednání** (srov. například NS 29 Odo 1118/2006), v **nedodržení způsobu zastupování určeného zakladatelským právním jednáním v souladu s § 164 odst. 2 ObčZ** (srov. například NS 29 Cdo 3191/2010), v **jednání bez předcházejícího rozhodnutí kolektivního orgánu (§ 156 ObčZ)**, respektive **bez souhlasu většiny jednatelů společnosti s ručením omezeným podle § 195 odst. 1** (srov. například NS 27 Cdo 2724/2017), v **neplnění povinností v souvislosti s tzv. vnější delegací** (srov. například NS 31 Cdo 1993/2019, odst. 29, a 27 Cdo 90/2019), v **úplné rezignaci na výkon funkce** (vykonáváním funkce tzv. „na oko“, viz například NS 27 Cdo 844/2018 či 27 Cdo 5003/2017), v **porušení povinností uložených insolvenčním zákonem** (viz například NS 29 Cdo 1657/2009 či 27 Cdo 3553/2018) atd.“⁴³

Taxativní výčet povinností člena statutárního orgánu v českém právním řádu na jednom místě nenajdeme, povinnosti jsou rozptýleny do více zákonů. Základní povinnost určuje občanský zákoník v § 159, kde najdeme úpravu péče řádného hospodáře. Jde o povinnost člena voleného orgánu vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Loajalitou je míněna povinnost člena voleného orgánu vždy upřednostnit zájmy obchodní korporace před svými či zájmy jiných osob.⁴⁴ Povinnost péče můžeme definovat jako „*použití péče, kterou*

⁴² VYBÍHAL, Ondřej. *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv ve francouzském právu a její převzetí do práva českého*. Praha. 2018. Diplomová práce. Karlova univerzita. Fakulta právnická. s. 19–20.

⁴³ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 227, bod 17 (§ 66).

⁴⁴ LASÁK, Jan. In: BÍLKOVÁ, Jana, a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 817, bod 3 (§ 159).

by použila normálně pečlivá a pozorná osoba v podobných situacích a při vzetí v úvahu všech informací, které jsou rozumně přístupné.“⁴⁵

ZOK dále povinnost péče řádného hospodáře upřesňuje prostřednictvím tzv. *podnikatelského úsudku*.⁴⁶ Jde o zmírnění povinnosti péče, standardy jeho posouzení jsou informovanost a obhajitelný zájem korporace.⁴⁷ Zákon tak omezuje přezkum pouze na řádnost procesu přijímání podnikatelského rozhodnutí, nikoli jeho podstaty a důsledků. Žádné rozhodnutí ovšem nelze považovat za řádné, je-li učiněno bez potřebné loajality.⁴⁸ Je třeba zdůraznit, že hledisko podnikatelského úsudku se uplatní pouze při podnikatelských rozhodnutích a nelze jej uplatnit například při vnitřní organizaci obchodní korporace.⁴⁹

Vzhledem k výše popsanému jsem názoru, že nebude možné slepě převzít závěry dovozené francouzskou úpravou, neboť zjevně nemají zcela identické požadavky na kvalitu výkonu funkce člena statutárního orgánu. Francouzská úprava vychází z předpokladu *faute de gestion* („porušení povinností vztahujících se k řízení společnosti, či chyba v řízení“⁵⁰), přičemž *faute* je obdobou subjektivní deliktní odpovědnosti.⁵¹ Nelze například zcela jistě určit, zda by ztráta trhu nebo nedostatečná diverzita klientely zmíněné výše automaticky porušovaly povinnost člena statutárního orgánu. Museli bychom posuzovat každý případ jednotlivě dle hledisek péče řádného hospodáře a v těchto případech i podnikatelského úsudku.

Znění ZOK před Novelou podmiňovalo vznik ručení pasivitou člena statutárního orgánu v rozporu s péčí řádného hospodáře.⁵² Šlo tedy o konkrétní povinnost jednat v případě hrozícího úpadku, přičemž měřítkem kvality jednání byla povinnost péče řádného hospodáře. Dále bylo dovozeno rozšíření vzniku ručení i na případy, kdy člen statutárního orgánu přivedl svým neřádným výkonem funkce (konáním i opomenutím) obchodní korporaci do hrozícího úpadku.⁵³ Úprava po Novele je ve vymezení protiprávnosti na první pohled širší a neomezuje každé naplnění skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv měřítkem péče řádného hospodáře.

⁴⁵ BORSÍK, Daniel. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*, 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 197.

⁴⁶ § 51 odst. 1 ZOK: „Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“

⁴⁷ BORSÍK: *Péče řádného hospodáře a pravidlo...* s. 198.

⁴⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 163, bod 10 (§ 51).

⁴⁹ LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vydání..., s. 417 (§ 51).

⁵⁰ VYBÍHAL: *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv...*, s. 11.

⁵¹ Tamtéž s. 17.

⁵² § 68 ZOK před Novelou: „...v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokladatelné.“

⁵³ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 195, bod 10 (§ 68).

Roli povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře při posuzování porušení povinnosti člena statutárního orgánu vyzvedává Důvodová zpráva k Novele.⁵⁴ Povinnost péče řádného hospodáře se vztahuje na veškerá rozhodnutí učiněná v souvislosti s výkonem funkce a bude proto třeba vždy zkoumat její dodržení. Implikuje však každé porušení zákonné či smluvní povinnosti vztahující se k výkonu funkce automaticky také porušení povinnosti péče řádného hospodáře? Tj. zda jsou povinnosti stanovené v zákoně či smlouvě o výkonu funkce, příp. společenské smlouvě, minimem požadavku výkonu péče řádného hospodáře. A naopak je ospravedlnitelné porušení zákonné nebo smluvní povinnosti dodržáním péče řádného hospodáře?

Důvodem, proč si tuto otázku kladu, je, že by v případě jejího kladného zodpovězení bylo možné zákonné vyjádření „*porušením povinností člena statutárního orgánu*“ zcela nahradit „*porušením povinnosti péče řádného hospodáře*“ a posuzování by se zúžilo na pouhé zkoumání požadavků péče řádného hospodáře.

Jsem toho názoru, že není možné stavět povinnost péče řádného hospodáře nad povinnosti stanovené zákonem nebo smlouvou a ospravedlňovat tak jejich porušení, resp. nejde tak určit plošně (např. § 34 odst. 3 ZOK stanovuje pouze vyvratitelnou domněnku porušení péče řádného hospodáře v případě porušení zákona). I když lze říci, že zpravidla porušení povinnosti stanovené zákonem v sobě zahrnuje rovněž porušení péče řádného hospodáře, neboť by zpravidla těžko mohl jednat člen statutárního orgánu dostatečně pečlivě, neplní-li svoje povinnosti zákonem či jinak stanovené. Byť je možné, že by tyto povinnosti mohly kolidovat se zájmy obchodní korporace a porušovat tak povinnost loajality. Mám tím na mysli především povinnosti organizační, nebo upravující povinnosti mezi statutárním orgánem a společníky – např. povinnost jednatele svolat valnou hromadu alespoň jednou za účetní období společnosti.⁵⁵ Zákon dává jasnou povinnost konat, přesto může být svolání valné hromady rozporné se zájmy obchodní korporace, neboť samotné svolání i pořádání valné hromady může být nákladné při velkém počtu společníků. Ani povinnost loajality by však porušení této povinnosti neospravedlnilo.

Setkáme se však i s opačným názorem, a sice, že primárním hlediskem je povinnost péče řádného hospodáře. K porušení péče řádného hospodáře může dojít jakýmkoli porušením zákonné, smluvní nebo jiné povinnosti. Avšak porušení povinnosti, které nezakládá porušení péče řádného hospodáře, nemůže naplnit předpoklady žaloby na doplnění pasiv ani v případě, že porušení

⁵⁴ Viz citace Důvodové zprávy k Novele poznámka pod čarou č. 40 této diplomové práce.

⁵⁵ § 181 ZOK

povinnosti přispělo k úpadku obchodní korporace. Svůj závěr Rada odůvodňuje nenaplněním předpokladu proporcionality.⁵⁶

Povinnost péče řádného hospodáře (příp. s hlediskem podnikatelského úsudku) by tak mohla být přístupujícím podpůrným hlediskem, které se uplatní při posuzování závažnosti porušení povinnosti právě v případě posuzování proporcionality. Tedy péče řádného hospodáře nemusí mít přímý vliv na posouzení, zda došlo k porušení povinnosti, a tedy zda je aplikace § 66 ZOK myslitelná. Uplatní se však při posuzování proporcionality, tj. při určení výše škody.

Použití označení v zákoně – *povinnosti člena statutárního orgánu*, považuji za krok správným směrem, neboť pokrývá větší (absolutní) množinu možností oproti povinnosti péče řádného hospodáře.

Mimo zákon může určovat povinnost statutárního orgánu také společenská smlouva s jistými zákonnými restrikcemi.⁵⁷ Práva a povinnosti člena voleného orgánu lze také upravit prostřednictvím smlouvy o výkonu funkce.⁵⁸

Povinnost může být dále určena rozhodnutím orgánu veřejné moci, např. v případě, když by soud rozhodl na základě žaloby na určení některého ze společníků, že jednatel je povinen poskytnout společníkovi požadované informace.

Jak tomu ovšem bude v případě povinnosti člena statutárního orgánu nahradit škodu způsobenou porušením povinností člena statutárního orgánu? Tj. členu statutárního orgánu vznikne závazek z deliktu, porušením povinnosti vztahující se k výkonu jeho funkce a následné nesplnění povinnosti nahradit škodu přispěje k úpadku obchodní korporace. Povinnost nahradit škodu je povinností sekundární, nastupující až s porušením povinností primární. Jsem toho názoru, že povinnostmi zmíněnými v § 66 odst. 1 ZOK jsou myšleny pouze povinnosti primární. Sekundární povinnost již není vázána na funkci, nýbrž na jejího představitele jako fyzickou osobu bez ohledu na její další výkon funkce, čímž se liší od povinností primárních – např. jednatel společnosti s ručením omezeným má povinnost poskytovat informace společníkům pouze po dobu výkonu funkce. Pokud však bude soudem určena povinnost jednatele nahradit obchodní korporaci škodu způsobenou jejím výkonem, bude povinen ji splnit v průběhu i po zániku funkce. Přestože nesplní svoji povinnost škodu nahradit i po její splatnosti (resp. nebude možné ji vymoci exekucí) a obchodní korporace se v jejím důsledku ocitne v úpadku, nebude dle mého názoru nad odpovědností dle § 66 odst. 1 písm. b) ZOK možné uvažovat. Jinými slovy proto,

⁵⁶ RADA, Tomáš In: LASÁK, Jan a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. s. 486 (§ 66).

⁵⁷ Např. § 42 ZOK

⁵⁸ § 59 an. ZOK

že § 66 odst. 1 ZOK mluví o povinnostech člena statutárního orgánu. Jak jsem vysvětlil výše, dluh se však týká osoby vykonávající funkci bez ohledu na trvání funkce, tzn. je na funkci člena statutárního orgánu nezávislá.⁵⁹

Právě řečené nejspíš nebude platit v případě, že bychom došli k závěru, že porušená povinnost je povinností smluvní a bude se tudíž řídit dle skutkové podstaty o porušení smluvní povinnosti dle § 2913 OZ. Smluvní povinností, jejíž porušení může vést k náhradě škody, je (mimo jiné) i porušení sekundární povinnosti k náhradě škody.⁶⁰ Tzn. člen statutárního orgánu může být odpovědný za porušení primární povinnosti ujednané smluvně (resp. kvazismluvně), která slouží například k ochrannému účelu. Povinnost k náhradě škody ovšem může vzniknout i z nesplnění sekundární povinnosti v podobě povinnosti k náhradě škody vzniklé z porušení primární smluvní povinnosti (např. porušení péče řádného hospodáře, pojímali bychom ji jako smluvní odpovědnost). Z toho dovozují, že pokud § 66 odst. 1 ZOK hovoří o porušení povinnosti, přičemž tato primární povinnost je smluvní, a tudíž posuzovaná dle § 2913 OZ, mohlo by do množiny povinností v § 66 odst. 1 ZOK spadat i porušení povinnosti k náhradě škody, které vedlo k úpadku obchodní korporace.⁶¹

Podmínku porušení povinnosti je možné rovněž označit za podmínku protiprávnosti. Je na místě se také zabývat tím, zda nebyla naplněna některá z okolností vylučující protiprávnost (§ 2905 an. OZ).

Lze uzavřít, že základním předpokladem je existence povinnosti člena statutárního orgánu, která může plynout ze zákona, smlouvy anebo rozhodnutí orgánu veřejné moci a může být formulována různými způsoby. Člen statutárního orgánu následně musí svým jednáním tuto povinnost porušit. Zda došlo k porušení povinnosti posuzujeme především s ohledem na požadavek výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, toto hledisko však není nadřazeno zákonu nebo smlouvě. Nelze proto rozsah povinnosti člena statutárního orgánu uvedené v § 66 odst. 1 ZOK zúžit pouze na povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. U sekundárních povinností, tj. vzniklých ze závazku z deliktu, docházíme ke dvěma rozdílným řešením v závislosti na posouzení původu primární povinnosti, ze které plyne povinnost z deliktu. Posoudíme-li primární povinnost jako zákonnou, nebude nesplnění sekundární povinnosti z ní vzniklé způsobilé naplnění skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv. U sekundární povinnosti vzniklé z porušení smluvní primární povinnosti by § 66 odst. 1 písm. b) ZOK aplikovatelný být nejspíš mohl.

⁵⁹ Pozn. Uvedené platí pouze pro sekundární povinnosti. Jinak by tomu nejspíš bylo u povinnosti mlčenlivosti, která platí i po zániku funkce a mohla by být posouzena jako schopná naplnit předpoklad § 66 ZOK.

⁶⁰ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 317, bod 13 (§ 2913).

⁶¹ S tím souvisí otázka okamžiku vzniku škody v případě nesplnění dluhu jako škody. K tomu blíže MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 28 a 32, body 40–41 a 59 (§ 2984).

2.2. Úpadek

Žaloba na doplnění pasiv je ve své podstatě odpovědností člena statutárního orgánu za přispění k úpadku obchodní korporace porušením svých povinností. Dalším předpokladem je proto úpadek obchodní korporace.

V případě úpadku přitom nejde o prejudiciální otázku, nýbrž o úpadkovém stavu již musí být rozhodnuto soudem.⁶² Aby bylo možné podat žalobu na doplnění pasiv, musí soud rozhodnout o způsobu jeho řešení konkursem.⁶³

V důvodové zprávě se v souvislosti s příčinnou souvislostí setkáváme s následující podmínkou „(iii) *příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a nedostatkem majetku (úpadkem)*.“⁶⁴ Formulace budí zdání, že jedinou přijatelnou formou úpadku je předlužení – dluhy převyšují hodnotu majetku obchodní korporace.⁶⁵ Předlužení bude zajisté nejčastější formou úpadku, kdy bude možné žalobu na doplnění pasiv využít, nemusí být však jedinou. Resp. i přestože soud rozhodne o úpadku obchodní korporace z důvodu platební neschopnosti, nenacházím na tomto místě rozumný důvod (v případě prohlášení konkursu a následného zjištění nedostatku majetku vůči dluhům upadnuvší obchodní korporace), proč neumožnit věřitelům (resp. insolvenčnímu správci) domáhat se určení povinnosti nahradit škodu na členu statutárního orgánu dle § 66 odst. 1 ZOK. Ze své podstaty fakticky musí dojít k úpadku obchodní korporace též ve formě předlužení, což však může vyjít najevo teprve na konci insolvenčního řízení. Ze znění § 66 ZOK není omezení pouze na úpadek ve formě předlužení zřejmé. Blíže k tomu v další podkapitole.

ZOK stanovuje jako podmínku rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, resp. rozhodnutí, že úpadek bude řešen konkursem. Znění před Novelou také požadovalo rozhodnutí, ovšem pouze o úpadku obchodní korporace. Dřívější § 68 odst. 1 písm. a) ZOK před Novelou stanoval tuto podmínku: „bylo rozhodnuto, že obchodní korporace je v úpadku, a...“. V odborné literatuře týkající se úpravy před Novelou vznikla diskuse, zda je nutné, aby nabylo rozhodnutí o úpadku právní moci. P. Šuk došel k závěru, že postačí pouhé zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Pokud by následně došlo ke zrušení rozhodnutí o úpadku (např. z důvodu úspěšného opravného prostředku), resp. k výmazu z insolvenčního rejstříku, byla by zamítnuta též žaloba týkající se ručení člena statutárního orgánu.⁶⁶ Opačný názor zastával Zvára „*Nezbytnou podmínkou pro založení ručení*

⁶² ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 227, bod 13 (§ 66 ZOK).

⁶³ § 66 odst. 1 písm. b) ZOK

⁶⁴ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ... K § 66*.

⁶⁵ Viz § 3 odst. 4 InsZ

⁶⁶ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání*. s. 194–195, bod. 2 (§ 68).

dle § 68 odst. 1 ZOK je to, že byl pravomocně zjištěn úpadek obchodní korporace.⁶⁷ S obdobným názorem se setkáme v komentáři Wolters Kluwer.⁶⁸

Také po Novele se můžeme ptát, zda zákonodárce mínil jako podmínku rozhodnutí pravomocné. Soud v určitých případech navíc rozhoduje o úpadku i o způsobu jeho řešení jediným rozhodnutím. Někdo by mohl namítat, že otázka právní moci rozhodnutí o úpadku, resp. způsobu řešení úpadku, je lhostejná, protože první možný okamžik rozhodnutí o žalobě nastává vzhledem k nemožnosti dřívějšího zjištění výše škody, případně její existence, zpravidla teprve na konci insolvenčního řízení (blíže k tomu podkapitole 2.6. Nedostatek prostředků). Soud však může vydat mezitímní rozhodnutí⁶⁹ stanovující, že jsou dány předpoklady zakládající povinnost k náhradě škody a o její výši rozhodnout později. Popřípadě by mohl využít některých předběžných opatření, aby nedošlo ke zmaření případného výkonu rozhodnutí.⁷⁰

Jak bylo řečeno v úvodu této podkapitoly, žaloba na doplnění pasiv je odpovědností za přispění k úpadku. Zařazením této podmínky do textu ustanovení mohl zákonodárce sledovat požadavek, aby bylo postaveno najisto, že se obchodní korporace v úpadku skutečně nachází, úpadek bude řešen konkursem a je proto možné o odpovědnosti člena statutárního orgánu vůbec uvažovat. Podmínka rozhodnutí o způsobu řešení úpadku bez toho, aniž by zároveň bylo požadováno, že toto rozhodnutí má vyvolávat účinky, resp. jde o rozhodnutí konečné, nedává smysl. Vhodnějším se mi jeví výklad, jehož závěrem je nutnost nabytí právní moci rozhodnutí.

P. Šuk opírá svůj závěr o tom, že právní moci není třeba, o účinky spojené s rozhodnutím o úpadku.⁷¹ Ty však neměly žádný vliv na řízení o ručení člena statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace ani na jeho rozhodnutí (nemají vliv ani na žalobu na doplnění pasiv). Jinými slovy, účinky spojené s rozhodnutím o úpadku nemají (neměly) žádný vliv na založení zákonné povinnosti ručení. Zatímco právní moc rozhodnutí o úpadku (jako určité a konečné potvrzení o úpadkovém stavu obchodní korporace) se jeví vzhledem k požadavku existence úpadku jako nezbytná podmínka pro rozhodnutí o povinnosti ručení.

Dle mého názoru je možné podat žalobu na doplnění pasiv teoreticky kdykoli od zahájení insolvenčního řízení (rovněž tak návrh na vydání předběžného opatření na majetek člena statutárního orgánu).⁷² Rozhodnout o žalobě na doplnění pasiv meritorně, v celém jejím rozsahu však bude možné teprve v okamžiku nabytí právní moci rozhodnutí o způsobu řešení úpadku

⁶⁷ ZVÁRA: *Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností...* s. 138.

⁶⁸ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 486 (§ 66).

⁶⁹ Ve smyslu § 152 odst. 2 OSŘ

⁷⁰ Podobně uvádí i Důvodová zpráva k Novele.

⁷¹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. s. 194, bod 2 (§ 68)

⁷² Pozn.: Také komentář Wolters Kluwer dochází k závěru o možnosti podání žaloby dříve, než o ní bude možné rozhodnout. RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 491. (§ 66)

konkursem. Bez postavení těchto předpokladů na jisto (nezměnitelnosti rozhodnutí), nelze o povinnosti rozhodnout.

Tím se dostávám k otázce způsobu řešení úpadku. Zákon výslovně požaduje pro žalobu na doplnění pasiv (§ 66 odst. 1 písm. b)) prohlášení konkursu na majetek obchodní korporace. Omezení pouze na konkurs kritizuje J. Kupčík, který zúžení shledává nevysvětlitelným. Dle jeho názoru by měl být člen statutárního orgánu, který přivedl obchodní korporaci k úpadku odpovědný bez ohledu na způsob řešení úpadku a není možné, aby se zprostil odpovědnosti při rozhodnutí o jiném způsobu řešení úpadku.⁷³

V komentáři Wolters Kluwer nalezneme názor, že zúžení rozsahu žaloby na doplnění pasiv pouze na úpadek řešený konkursem, má motivovat členy statutárního orgánu k prosazení řešení úpadku reorganizací.⁷⁴

Nahlédneme-li do francouzské úpravy, zjistíme, že i ta požaduje podmínku konkursu.⁷⁵ Nebylo tomu tak však vždy. Judikatura dovodila, že je možné úspěšně uplatit žalobu i při jiném způsobu řešení úpadku. Bylo tomu tak však pouze po krátké přechodné období.⁷⁶

Jako řešení této otázky se nabízí jednoduchá odpověď, a sice, že bez řešení úpadku konkursem nebude existovat škoda v podobě neuspokojených pohledávek věřitelů obchodní korporace, popř. ji nebude možné dlouhodobě vyčíslit. Reorganizace totiž slouží právě k postupnému uspokojování pohledávek věřitelů.

Tím částečně narážíme na otázku, co přesně je členu statutárního orgánu vytýkáno, zda způsobení úpadku anebo nedostatek aktiv. K tomu více v další podkapitole na téma příčinné souvislosti. Jen dodám, že pokud bychom posuzovali za nechtěný stav přivedení obchodní korporace k úpadku, nedávalo by zřejmě omezení pouze na úpady řešené konkursem zcela smysl. Škoda v podobě nemožnosti uspokojení pohledávek věřitelů je nejspíš jen horní hranicí výše škody (více k tomu v podkapitole 2.6. Nedostatek prostředků). Soud může a měl by výši určitým způsobem modifikovat tak, aby byla výše náhrady přiměřená.⁷⁷ Je proto nutně třeba znát přesnou hranici její maximální výše? Nezasáhli bychom trváním na jejím přesném určení na konci konkursu k oslabení možnosti naplnění účelu žaloby na doplnění pasiv, jímž je ochrana věřitelů? Pokud bychom však dospěli k závěru, že člen statutárního orgánu je primárně odpovědný za nedostatek aktiv, sekundárně za úpadek obchodní korporace (tj. pouze v podobě předlužení), není asi jiná možnost než trvat na úplném zjištění, zda nechtěný následek opravdu nastal.

⁷³ KUPČÍK: *Proč má český wrongful trading...* s. 12.

⁷⁴ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 486. (§ 66)

⁷⁵ Viz poznámka pod čarou č. 17.

⁷⁶ VYBÍHAL: *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv...*, s. 21–22.

⁷⁷ § 66 odst. 1 b) věta za středníkem ZOK

Osobně jsem přesvědčen, že vzhledem ke znění zákona nebude možné žalobu úspěšně uplatnit v případech, kdy nebude rozhodnuto o způsobu řešení úpadku konkursem. O věcné správnosti tohoto řešení jsem již přesvědčen o něco méně.

Lze shrnout, že není důležité, jaká forma úpadku u obchodní korporace nastala. Důležité pro možnost vydání konečného rozhodnutí však je, že bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku konkursem, a to pravomocně.

2.3. Příčinná souvislost

Dalším předpokladem je, aby jednání porušující povinnost člena statutárního orgánu bylo příčinou úpadku obchodní korporace. Úprava před Novelou na první pohled požadovala pouze nedostatek aktivity při odvrácení hrozícího úpadku, resp. úplnou pasivitu nebo nedostatek kvality jednání při odvrácení hrozícího úpadku. Z textu zákona tak přímo neplynul požadavek příčinné souvislosti mezi jednáním a škodou – zákon odměňoval (netrestal) dostatečnou snahu, bez ohledu na výsledek.⁷⁸ Objevoval se však i názor, že je třeba sankcionovat také jednání v rozporu s péčí řádného hospodáře, kterým člen statutárního orgánu obchodní korporaci k úpadku přivedl,⁷⁹ tudíž musel svým jednáním úpadek zapříčinit. Nyní najdeme podmínku příčinné souvislosti vyjádřenou v textu zákona explicitněji.

Při posuzování příčinné souvislosti musíme vycházet ze závěrů dovozených pro náhradu škody obecně. Zkoumání příčinné souvislosti se rozpadá na dvě kategorie – faktickou, které bude věnována následující podkapitola, a právní, jíž se budu zabývat v podkapitole na ni navazující.

2.3.1. Faktická příčinná souvislost

Již na začátku je třeba upozornit, že neexistují rozdíly v posuzování faktické příčinné souvislosti při zákonné a smluvní odpovědnosti.

Jde o objektivně posuzovanou kategorii, tj. bez ohledu na vnitřní psychické procesy osoby jednající. Vychází z předpokladu, že každý jev je výsledkem nějakých příčin. Mezi příčinou a následkem je vztah, který nazýváme příčinná souvislost (kauzalita). Kauzalita je odvozena z pozorování vnějšího světa a odvození kauzálních zákonů – zkušenostní věta určující kauzální vztahy mezi jevy určitého druhu. Kauzalita je vztah na základě přírodních zákonů.⁸⁰

Prvním problémem je, že příčinnou souvislost v tomto případě nelze dovozovat z přírodních zákonů. Úpadek (tj. zákonem vyžadovaný následek) je právem konstruovaný stav, který se zakládá

⁷⁸ Podobně KUPČÍK: *Proč má český wrongful trading...*, s. 11.

⁷⁹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání.* s. 195, bod 10 (§ 68)

⁸⁰ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 177, bod 31–35 (Úvodní výklad před § 2909 an.).

na ekonomické situaci osoby. Měli bychom proto hovořit spíše o právní zákonitosti nebo ekonomické zákonitosti. Prokázání kauzality, nejen v případě žaloby na doplnění pasiv, ale i v jiných případech, kdy se kauzalita nezakládá na přírodních zákonech, je značně obtížná, neboť jsou ovlivněny řadou přístupujících faktorů, přičemž se velice obtížně určuje míra přispění k následku u jednotlivých faktorů.⁸¹

Následek může být způsoben působením více příčin, stejně jako jedna příčina může způsobit více následků. Následek se proto často jeví jako tzv. kauzální řetězec. Pro určení, které jednání je možné považovat za příčinné, se nejčastěji používá tzv. pravidlo *condicio sine qua non*. To stanovuje, že „*taková událost (jednání) je pro následek příčinná, kterou si nelze odmyslet, aniž by nutně odpadl i sám následek, tak jak se udál v daném místě, v daný čas a daným způsobem.*“⁸² Abychom však mohli určit, zda při odmyšlení následek nenastane, musíme znát přírodní zákonitosti, které jsou s daným jednáním nutně spojeny – hovoříme o tzv. zákonné podmínce.⁸³

Při opomenutí je použití obdobné. Zkoumáme, zda by hypotetické jednání (dodržení povinnosti) ovlivnilo kauzální děj, tj. opomenutí je příčinou, „*jestliže si nelze domyslet konkrétní opomenuté jednání, aniž by odpadl i sám následek*“.⁸⁴

Za důležité považují ještě zdůraznění, že příčina zpravidla časově předchází následek, jejich blízká časová souvislost však není nezbytně nutná.⁸⁵ Při úvahách, které porušení povinnosti vedlo k úpadku, se proto nemůžeme z časového hlediska omezovat.

Zákon vyžaduje, aby porušením povinností člena statutárního orgánu došlo k úpadku obchodní korporace. V § 66 odst. 1 ZOK je požadavek příčinné souvislosti vložen do spojení „*Přispěl-li*“. Je otázkou, zda neměl zákonodárce užitím pojmu *přispěl* v úmyslu snížit význam jednání člena statutárního orgánu, které má v kauzálním řetězci zaujímat. Odklonil se totiž od jinak užívaných spojení. Např. § 2910 OZ užívá „*nahradí, co tím způsobil*“, § 2913 OZ poté „*nahradí škodu z toho vzniklou*“. V obou případech je požadavek vyjádřen jasně – jednání musí následek způsobit nebo v jeho důsledku vzniknout. Oproti tomu přispění je již na první pohled nižší intenzity.

S odůvodněním volby vyjádření přichází sám zákonodárce v Důvodové zprávě k Novele: „*Vztah příčiny a následku je přitom dán i tehdy, bylo-li porušení povinností pouze jednou z více příčin nedostatku majetku, proto je zde použito slovo „přispěl“ (franc. contribué); k tomu srov.*

⁸¹ HUBKOVÁ, Pavlína, KINDL, Jiří. In: KINDL, Jiří, PAVELKA, Tomáš, HUBKOVÁ, Pavlína. *Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 62 (§ 4).

⁸² MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 180, bod 48 (Úvodní výklad před § 2909 an. OZ).

⁸³ Tamtéž s. 180, bod 49.

⁸⁴ Tamtéž s. 192, bod 124.

⁸⁵ Tamtéž s. 179, bod 44.

*rozhodnutí Kasačního soudu Cass. com., 30 novembre 1993, n° 91-20.554, Bull. civ. IV, n° 440.*⁸⁶ Použití pojmu je tak důsledkem převzetí vyjádření z inspiračního vzoru. Je tím míněno, že postačuje, je-li jednání pouze jednou z příčin následku.

Někteří autoři vidí ve volbě pojmu zdůraznění nutnosti podílu člena statutárního orgánu na následku, tedy že v případě způsobení následku pouze vnějšími příčinami, tj. bez aktivního či pasivního přičinění člena statutárního orgánu, není možné odpovědnost založit.⁸⁷

Možné způsobení úpadku více příčinami v našem právním řádu není novinkou. Ani v případě náhrady škody dle OZ zmíněných výše není požadavkem k odpovědnosti, aby bylo jednání výlučnou příčinou následku. V české judikatuře se vyvinula tzv. *teorie gradace příčinné souvislosti*, která říká: „*Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou.*“⁸⁸ Zejména Nejvyšší soud ČR často vyžaduje, aby příčina byla důležitá, podstatná a značná.⁸⁹

Má volba pojmu a zdůraznění, že má jít pouze o jednu z podmínek úpadku, znamenat, že se v tomto případě teorie gradace příčinné souvislosti neužije? Vypuštění teorie gradace by se asi nejvíce promítlo do snížení nároků na důkazní břemeno žalobce. Zákonodárce by tímto musel sledovat nějaký zvláštní účel, proč zvyšovat odpovědnost členů statutárních orgánů. Zvýšení odpovědnosti by svazovalo statutárům ruce při důležitých a často i riskantních rozhodnutích (a to i když není z pohledu podnikatelského úsudku relevantní výsledek, nýbrž proces přijímání rozhodnutí, neboť musí být přijato často rychle a efektivně). Na druhou stranu by usnadnil věřitelům upadnuvší obchodní korporace možnost domoci se uspokojení svých pohledávek, což je účelem tohoto institutu. Výrazně by tím však zasáhl do principu majetkové samostatnosti obchodních korporací.

Ohledně užití pojmu a jeho slepého převzetí z francouzské úpravy bez dostatečné reflexe naší úpravy jsem skeptický a nepovažuji ho za šťastný. Nejsem přitom jediný.⁹⁰ Nyní bude na soudech, aby zaujaly v tomto směru postoj. Je možné (a nejspíš i žádoucí), že soudy na podobnou diskusi

⁸⁶ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ... K § 66.*

⁸⁷ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 487. (§ 66)

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1807/2001.

⁸⁹ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. s. 221, bod 288 (Úvodní výklad před § 2909 an.).

⁹⁰ Např. OŽAN, Jan, FOREJT, Jan. *Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážné?* [online]. epravo.cz, 10. listopadu 2011 [cit. 31. května 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html>>.

vůbec nepřistoupí a budou příčinnou souvislost posuzovat dle současných pravidel a požadavků uplatňujících se u jiných institutů náhrady škody, bez ohledu na způsob vyjádření v § 66 odst. 1 ZOK.

Domnívám se však, že i kdyby došlo při posuzování k odklonu od teorie gradace příčinné souvislosti, neznamenalo by to, že se bude „trestat“ každé porušení povinností člena statutárního orgánu. Jakou měrou přispěl statutár k úpadku může soud vzít do úvahy při stanovení výše škody, ta by totiž měla být proporcionální k významu a závažnosti pochybení⁹¹ (více k tomu v podkapitole 2.6. věnující se škodě).

Přispět k úpadku přitom dle mého názoru člen statutárního orgánu nemusí pouze jedním porušením svých povinností, nýbrž by soud měl zohlednit všechny jednotlivé případy porušení nebo déle trávající opomíjení svých povinností a v jejich souhrnu posuzovat, zda k úpadku přispěly. Jednotlivé podmínky odpovědnosti však budou muset být prokázány u všech jednotlivých porušení zvlášť, ale při zkoumání příčinné souvislosti a výše náhrady by soud mohl vzít v úvahu všechna tato porušení dohromady. Neboť může být následek způsoben více na sebe navazujícími příčinami a jeví se jako kauzální řetězec,⁹² považuji za vhodnější posuzovat roli jednotlivých členů statutárního orgánu v kauzálním řetězci z pohledu výkonu jejich funkce jako celku, tj. v souhrnu všech jeho porušení povinností. Podobné úvahy nalezneme také v článku JUDr. Jana Ožana.⁹³ K těmto závěrům dochází také francouzské soudy, které si z jednotlivých *faute de gestion* utváří obrazy o chování osoby ve funkci člena statutárního orgánu.⁹⁴

Zákonodárce v Důvodové zprávě k Novele dále výslovně zmiňuje možnost odpovědnosti více osob zároveň a dovozuje aplikaci § 2915 a násl. OZ. Zpravidla budou osoby povinny nahradit škodu společně a nerozdílně.⁹⁵

V kontextu způsobení škody více osobami hovoříme především o souběžné a alternativní kauzalitě. Alternativní kauzalita se uplatní v případě, kdy nelze s jistotou činit odpovědnou určitou osobu.⁹⁶ Souběžnou nebo také konkurující kauzalitou rozumíme situaci, kdy „*existují nejméně*

⁹¹ § 66 odst. 1 písm. b) ZOK v části za středníkem

⁹² MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081* ..., s. 177, bod 37 (Úvodní výklad před § 2909 an. OZ).

⁹³ OŽAN, Jan, FOREJT, Jan. *Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážné?* [online]. epravo.cz, 10. listopadu 2011 [cit. 31. května 2021]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html>>.

⁹⁴ VYBÍHAL: *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv...*, s. 23.

⁹⁵ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb.*, ... K § 66.

⁹⁶ Pozn.: Jde o nemožnost prokázat, kdo z více potenciálních škůdců škodu způsobil. Učebnicovým případem, který uvádí BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část...*, s. 1554., je situace, kdy dva chlapci zároveň házejí ze střechy kamení a jeden z kamenů zasáhne kolemjdoucí osobu a zraní ji.

*dvě nezávislé současně působící reálné příčiny, které jsou jistě samy o sobě způsobilé vyvolat daný následek.*⁹⁷ V případě souběžné kauzality jsou odpovědní škůdci společně a nerozdílně. Melzer uvádí jako případ většinové hlasování v orgánech právnické osoby, usnese-li se orgán většinou větší než o jeden hlas.⁹⁸ Při usnesení o jediný hlas je situace jednoznačná, jednání každého pozitivně hlasujícího je *conditio sine qua non* k následku. V případě, kdy je přijato usnesení o více než jeden hlas, by se mohl pozitivně hlasující odvolávat, že by bylo usnesení přijato i bez jeho souhlasu s usnesením a není tak jeho příčinou, není totiž *conditio sine qua non* k následku. Jednání žádného z hlasujících pro přijetí není samostatně nezbytnou příčinou následku. Tento způsob obrany je však lichý, neboť právě proto, že je každé z jednání schopné způsobit následek (skrze přijetí usnesení), musejí být odpovědni všichni, a to společně a nerozdílně.

Podmínka příčinné souvislosti je zmíněna v Důvodové zprávě k Novele takto: „(iii) *příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a nedostatkem majetku (úpadkem)*“.⁹⁹ Formulace podmínky však vyvolává otázky. Neshoduje se totiž s textem zákona, který zřetelně požaduje příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti a úpadkem, nikoli nedostatkem majetku, tj. škodou. Zdá se, že rady si s nesouladem neví ani sám zákonodárce, který úpadek vtlačil do závorky za nedostatek majetku. K jakému následku tedy má porušení povinností člena statutárního orgánu přispět?

Domnívám se, že mezi oběma vyjádřeními je rozdíl (zde navážu na problematiku naznačenou na konci předchozí podkapitoly, kde jsem se zabýval druhy úpadku a nutností rozhodnutí o řešení úpadku konkursem). Úpadek je pojmem významově širším, neboť zahrnuje i situace, kdy obchodní korporace není schopna splnit svoje závazky, byť na počátku insolvenčního řízení nemusí být zjevné, že dluhy obchodní korporace přesahují její majetek. Naopak nedostatek majetku je pojmem užším, i když je jedním z možných předpokladů zakládající úpadek a ten je tak v nedostatku majetku vždy obsažen.

Sjednocení tohoto rozporu je tak pro zkoumání faktické příčinné souvislosti dle mého názoru naprosto zásadní. Domnívám se, že k tomuto rozkolu muselo nevyhnutelně dojít snahou zákonodárce sjednotit obě skutkové podstaty – povinnost vydat prospěch z výkonu funkce v § 66 odst. 1 písm. a) ZOK a žalobu na vydání pasiv v § 66 odst. 1 písm. b) ZOK, do jediné. Zatímco pro skutkovou podstatu v písmenu a) je rozhodné pouze to, že nastal úpadek, v případě skutkové podstaty v písmenu b) musí k jeho uplatnění přistoupit právě ještě nedostatek majetku

⁹⁷ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 193, bod 133 (Úvodní výklad před § 2909 an.).

⁹⁸ Tamtéž. s. 194, bod 138.

⁹⁹ Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ... K § 66.*

obchodní korporace, resp. rozhodnutí o řešení úpadku konkursem. Je proto možné, že úmyslem zákonodárce bylo vztahovat odpovědnost dle § 66 odst. 1 písm. b) pouze na úpadek ve formě předlužení, pouze se mu nepodařilo včlenit požadavek do textu zákona.

Nyní je otázkou, které z možností dát přednost – zda textu zákona či úmyslu zákonodárce. Jde přitom o volbu buď větší množiny případů (úpadek), a tudíž větší míry odpovědnosti členů statutárního orgánu. Anebo množiny menší (nedostatek majetku), a tudíž nižší míry odpovědnosti členů statutárního orgánu. Zmíněná formulace v Důvodové zprávě k Novele (viz výše poznámka pod čarou č. 88) není formulována naprosto jednoznačně a je možné ji vykládat oběma směry. Zato formulace v inspiračním zdroji přesně formulována je, nikoli však úmysl zákonodárce zcela se jí řídit. Na druhou stranu právě na výklad příčinné souvislosti francouzskými soudy se zákonodárce odkazuje.¹⁰⁰

Inspirační zdroj, francouzská úprava v obchodním zákoníku, požaduje příčinnou souvislost s nedostatkem aktiv: „Podle čl. 651–2 francouzského obchodního zákoníku: „Jestliže se ukáže během soudní likvidace právnické osoby nedostatečnost jejich aktiv, soud může, **v případě chyby v řízení, která přispěla k této nedostatečnosti, rozhodnout, že...**“¹⁰¹

Dalším argumentem pro upřednostnění užší množiny příklánějící se na stranu člena statutárního orgánu je princip majetkové samostatnosti obchodních korporací, který je institutem žaloby na doplnění pasiv nabouráván, a proto bychom měli upřednostnit spíše menší zásah do tohoto principu.

Z hlediska jazykového výkladu je znění zákona v tomto směru zcela jasné. Účelem tohoto institutu přitom má být dle Důvodové zprávy k Novele ochrana věřitelů.¹⁰² Domnívám se, že bychom zúžením následku, ke kterému má jednání směřovat, snížili i možnost naplnění účelu. Navíc by mohlo v některých případech být obtížnější (možná i nemožné) prokázat příčinnou souvislost mezi jednáním a nedostatkem majetku s dostatečnou jistotou, zatímco prokázání, že jednání je (pouze) příčinou úpadku, je dle mého názoru jednodušší.

Jinak by tomu zřejmě bylo, kdyby záměrem úpravy (nežádoucím následkem, kterému má úprava zabránit) bylo předejít prohlubování úpadkového stavu a v jeho důsledku nerozumným ztrátám na majetku obchodní korporace, a tudíž předejít následné nemožnosti věřitelů domoci se uspokojení svých pohledávek. V takovém případě bych se přikláněl k užšímu výkladu pojmu

¹⁰⁰ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ..., K § 66.

¹⁰¹ ČERNÁ: *Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby...*, poznámky pod čarou.

Podobně také viz VYBÍHAL: *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv...*, s. 22.

¹⁰² „Shodně se stávající úpravou je účelem tohoto institutu poskytnout věřitelům obchodní korporace dodatečně prostředky na uspokojení jejich pohledávek, kterého se jim v důsledku porušení povinností členy statutárního orgánu nedostává.“ Citace z Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ... K § 66.

a žádal náhradu, za nerozumnou ztrátu způsobenou výkonem funkce. Tomuto účelu odpovídá anglická úprava tzv. *wrongful trading*,¹⁰³ která byla inspirací úpravy před Novelou. Právě od té se však zákonodárce odklonil.

Nutno také zdůraznit, že je obecně zpravidla vyžadován příčinný vztah mezi jednáním a škodou.¹⁰⁴ Škodou v tomto případě je nedostatek majetku. U zákonné odpovědnosti dle věty první § 2910 OZ bychom mohli nalézt podobný problém. Nežádoucím je dle skutkové podstaty zásah do absolutního práva, ten však sám o sobě nemusí nutně způsobit škodu. Jsou proto vyžadovány kauzality dvě – první zakládající odpovědnost mezi jednáním a zásahem do absolutního práva a druhá vyplňující odpovědnost mezi zásahem do absolutního práva a škodou.¹⁰⁵

Analogicky je možné konstruovat kauzality v námi zkoumaném případě obdobně. Zákon označuje za nechtěný stav způsobení (příspěvní k) úpadku. Ten však sám o sobě nemusí (způsobit) značit existenci požadované škody v podobě nedostatku majetku (např. v případě úpadku ve formě platební neschopnosti). Pokud bychom se ptali, zda způsobení (příspěvní k) úpadku přivedlo požadovanou škodu, mohli bychom prohlásit za příčinnou i jinak nenahrazovanou situaci vzniku škody, kdy k nedostatku majetku dojde až kvůli insolvenčnímu řízení – např. když nedojde prodejem majetku k předpokládanému výtěžku a nepokryje tak dluhy v plné výši. Člena statutárního orgánu můžeme činit odpovědného za to, že dostal obchodní korporaci do situace, kdy není možné uspokojit pohledávky věřitelů, protože obchodní korporace není schopná dostát svým závazkům, resp. že tento stav je řešen v řízení, kde dochází k nucenému prodeji majetku obchodní korporace, bez možnosti ovlivnění podmínek prodeje. Člen statutárního orgánu tedy přispěl k úpadku a skrze něj došlo k nedostatku majetku.

Problémem těchto dvou oddělených příčinných vztahů je, že škoda (na rozdíl od § 2910 věty první OZ) nemusí být vždy způsobena předpokládaným následkem (úpadkem). Na místě je tak použití výše zmíněných dvou příčinných souvislostí jen v situacích, kdy samo jednání porušující povinnost nezpůsobilo předlužení. Pak by bylo nutné přehodnotit závěr učiněný v předchozí podkapitole a zúžit užití institutu jen na úpadky ve formě předlužení.

Je však třeba upozornit, že francouzská úprava s výše navrhovaným řešením nepočítá. Naopak požaduje, aby nedostatek majetku existoval již na začátku konkursu a nahrazuje se pouze tento na počátku existující nedostatek. Později vzniklý nedostatek (např. při dočasném pokračování v provozu) není pro žalobu na doplnění aktiv relevantní. Soud je ovšem vázán částkou,

¹⁰³ Blíže k *wrongful trading* např. ČERNÁ: *Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby...*

¹⁰⁴ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. s. 1542 (§ 2910).

¹⁰⁵ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 276, body 62–64 (§ 2910).

kteřá je zjištěna k době rozhodnutí o žalobě na doplnění pasiv, tj. může být i nižší než na počátku.¹⁰⁶

Ze závěrů francouzské judikatury vychází i komentář Wolters Kluwer, který dochází k názoru, že rozhodný nedostatek majetku by měl existovat v momentu právní moci rozhodnutí o úpadku. Zahrnul by tak do případné odpovědnosti i dluhy vzniklé od počátku zahájení řízení o úpadku po konečné rozhodnutí o úpadku, tedy především dluhy vzniklé v průběhu moratoria.¹⁰⁷

Tím se vracíme k problematice z minulé podkapitoly týkající konkursu jako jediného přípustného způsobu řešení úpadku. Hlavním argumentem pro konkurs je, že máme postaveno na jisto, zda škoda existuje a jaká je její maximální výše. Francouzská úprava požaduje existenci škody již na počátku řízení, přestože se může v průběhu precizovat. To dle mého názoru možnost uplatnění žaloby na doplnění pasiv v případě řešení úpadku reorganizací zcela nevylučuje.

Výše představená řešení lze shrnout do následujících řešení:

1. Člen statutárního orgánu je odpovědný za úpadek. Přednost má text zákona. Škoda nemusí existovat na počátku řízení o úpadku, může vzniknout i v jeho průběhu, tj. v důsledku úpadkového stavu. Přípustné jsou všechny formy úpadku i způsoby jeho řešení. Nejširší odpovědnost konstruovaná v této diplomové práci.
2. Člen statutárního orgánu je odpovědný za nedostatek aktiv na začátku řízení o úpadku – tj. přípustná pouze při úpadku ve formě předlužení. Přednost má předpokládaný úmysl zákonodárce. Škoda vzniklá v průběhu řízení je již mimo vliv statutára a nemůžeme mu jej proto dávat za vinu. Odpovědnost přípustná pravděpodobně jen při předlužení a způsobu řešení úpadku konkursem. Francouzská verze.

Na jednu stranu může být škoda (samotný nedostatek majetku) poměrně dosti vzdálená samotnému jednání člena statutárního orgánu a je pravděpodobně možné mluvit i o přetržení kauzálního řetězce, a tudíž o nemožnosti odpovědnosti (v případech, kdy není škoda zjevná již na počátku řízení, pokud bychom nepřistoupili na výše dovozené zkoumání kauzality mezi úpadkem a vznikem škody). Na stranu druhou je stále následek (úpadek samotný) jednání člena statutárního orgánu natolik závažný, že by nebylo spravedlivé úplně jej vyloučit z možnosti rozhodovat o ní soudem (vztahoval-li by se institut jen na předlužení). Byť by soud nakonec při stanovování výše náhrady došel k závěru, že jednání vzhledem ke škodě bylo natolik marginální, že škůdci povinnost nepřizná.

Řešení dovozené v této diplomové práci v sobě zohledňuje obě možnosti výkladu. Nutno však uznat, že se přiklání spíše ke gramatickému výkladu. Považuji však za více vyhovující účelu

¹⁰⁶ VYBÍHAL: *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv...*, s. 21.

¹⁰⁷ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 486 (§ 66).

prezentovanému zákonodárcem, aby bylo možné domoci se odpovědnosti člena statutárního orgánu i v případě jiných forem úpadku než předlužení. Jsem přitom přesvědčen, že pokud bychom se přiklonili k požadavku příčinné souvislosti mezi jednáním a škodou, výrazně tím zvýšíme nároky na prokázání příčinné souvislosti. Konečné řešení však přinese až soudní praxe.

Dodám ještě, že upřednostněním úpadku činíme odpovědným člena statutárního orgánu za úpadek a sankce přichází teprve, není-li dostatek majetku. Takto na mě působí text zákona a jeho konstrukce ustanovení § 66 odst. 1 ZOK. To samo o sobě nepovažuji v žádném případě za špatné, konečně jde přeci o tzv. úpadkový delikt. V opačném případě, bychom činili člena statutárního orgánu odpovědným jen za úpadek ve formě předlužení – tj. při zjevnosti již na počátku, přestože by se mohlo ukázat na konci řízení v případě jiných forem úpadku, že škoda existuje.

Dle mého názoru je nutné pro založení odpovědnosti člena statutárního orgánu příčinná souvislost mezi jednáním porušující povinnost a úpadkem obchodní korporace. Teprve při určení výše náhrady, kterou je člen statutárního orgánu povinen zaplatit, je třeba vzít v potaz kauzalitu mezi jednáním porušující povinnost a škodou. Uvědomuji si však, že tímto výkladem zvětšujeme možnosti odpovědnosti člena statutárního orgánu a zasahujeme tak výrazněji do principu majetkové samostatnosti obchodních korporací. K takovým zásahům by mělo docházet předně v nejzávažnějších případech, kterými předlužení zřejmě je. Považuji však za správnější dát soudu možnost o těchto případech rozhodnout a nalézt spravedlnost v konkrétním případě, raději než osekávat možnosti posouzení soudem obecnými systémovými omezeními.

Obě z možností působí také na posouzení právní kauzality, otázce se proto budu věnovat i v další podkapitole.

2.3.2. Právní příčinná souvislost

Podmínka právní příčinné souvislosti není v § 66 ZOK explicitně vyjádřena. Není tomu tak však ani v občanském zákoníku u zákonné ani u smluvní odpovědnosti, u kterých se zkoumání tohoto hlediska prosazuje. Nenacházím rozumný důvod, proč by měla nastupovat odpovědnost dle § 66 ZOK při každém fakticky příčinném porušení povinnosti vedoucí k úpadku, když ani každé porušení zákona či smluvního ujednání, které způsobilo následek, nemusí vést k povinnosti nahradit škodu. Neboť není důvodu rozlišovat mezi jinými případy porušení smluvní nebo zákonné povinnosti a odpovědností dle § 66 ZOK, budu se zaobírat též právní příčinnou souvislostí.

Na tomto místě musíme rozlišovat mezi oběma typy odpovědnosti. Jako první rozeberu případ, kdy bychom došli k závěru, že povinnosti statutárního orgánu jsou posouditelné jako zákonné povinnosti. U zákonné odpovědnosti je nejprve potřeba rozhodnout, zda jde o odpovědnost

dle § 2910 OZ věty první – prostý zásah do absolutního práva, anebo o větu druhou – porušení ochranné normy. Předpokladem odpovědnosti dle § 66 ZOK je porušení povinnosti člena statutárního orgánu, musí tedy vždy dojít k porušení normy adresované členu statutárního orgánu (viz podkapitola 2.3.). Obdobné nalezneme u skutkové podstaty § 2910 věty druhé OZ, jejíž podmínkou je porušení ochranné normy, kterou lze definovat takto: „*Pokud je smyslem určité normy ochrana zájmů jednotlivců (ochranný účel normy), pak hovoříme o ochranné normě.*“¹⁰⁸ Také v případě povinností člena statutárního orgánu můžeme prohlásit, že jejich účelem je nejčastěji ochrana obchodní korporace nebo jejích členů, popř. věřitelů obchodní korporace. V případě § 2910 věty první OZ zákon nespécifikuje jaké jednání je zakázané, pouze stanovuje, jaký následek nemá nastat.¹⁰⁹ V této části práce budu pracovat s povinnostmi, které bychom posoudili jako zákonné, jako podřaditelné pod § 2910 věta druhá OZ, neboť jsou vtěleny do norem, které musejí být porušeny, abychom naplnili znak protiprávnosti uvedený v § 66 odst. 1 ZOK.

Při porušení ochranné normy nejčastěji používáme kritérium ochranného rozsahu normy. Mezi škodou a porušenou povinností musí být tzv. *nexus protiprávnosti*, tzn. že účelem normy bylo zabránit právě tomu škodnému následku, který nastal. Ochranný rozsah normy má tři roviny – osobní, tj. který subjekt má být chráněn, věcný, tj. které statky jsou normou chráněny, a modální, tj. před jakým způsobem vzniku škody norma chrání.¹¹⁰

Metodou zjištění ochranného účelu a rozsahu ochrany je teleologický výklad. Účelem normy je míněno, proč je tímto způsobem normováno lidské chování. Při určení účelu normy zjednodušeně nejprve vycházíme z gramatického výkladu. Dále bychom měli hledat účel v podnětech k přijetí zákona, k tomu nám mohou napomoci materiály z normotvorné činnosti doprovázející přijetí zákona. Následně se pokoušíme najít ze všech gramaticky možných výkladů ten nejvíce vyhovující zjištěnému účelu.¹¹¹

V případě náhrady škody porušením smluvní povinnosti zkoumáme obdobné kritérium, tím je ochranný účel sjednané povinnosti. Tedy zda byl porušen okruh zájmů, který strany smlouvy sledovaly chránit sjednáním povinnosti.¹¹²

Podpůrně (nelze-li jednoznačně najít účel normy) v obou případech odpovědnosti uijeme kritérium objektivní předvídatelnosti. Dle tohoto kritéria nastupuje odpovědnost pouze ve vztahu

¹⁰⁸ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 300, bod 209 (§ 2910).

¹⁰⁹ Tamtéž s. 234, bod 354.

¹¹⁰ Tamtéž s. 303 a 304, bod 222–226.

¹¹¹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. s. 160.

¹¹² MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 231, bod 340 (Úvodní výklad před § 2909 an.).

k předvídatelným následkům, tj. následky, u kterých existuje alespoň potenciální možnost vytknutí jednajícímu, že jim nezabránil.¹¹³

Při zkoumání kritéria objektivní předvídatelnosti jsou rozhodující tři základní momenty. Prvním je nomologická znalost, která vychází z předpokladu znalosti kauzálních zákonů („*Předvídatelnost znamená, že s ohledem na znalost přírodních zákonů příslušný subjekt může předpokládat, že určité jednání povede k určitému následku*“¹¹⁴). K posouzení, ze kterých znalostí kauzálních zákonů bychom měli při hodnocení předvídatelnosti vycházet se prosadilo objektivizované hledisko tzv. optimálního pozorovatele, jenž v sobě snoubí veškerou znalost své doby.¹¹⁵

V námi posuzovaném případě, stejně jako při posuzování faktické příčinné souvislosti, bychom měli, dle mého názoru, vycházet spíše ze znalosti normativních nebo ekonomických pravidel své doby, nikoli z přírodních zákonů.

Druhým předpokladem je ontologická znalost, jíž se rozumí stanovení okruhu relevantních skutečností, z nichž lze vycházet při předvídání vzniku následku. Jde o spornější kritérium, kde neexistuje obecně přijímané objektivní hledisko, ale nejčastěji se užívá zúžení na skutkové okolnosti známé tzv. pečlivému pozorovateli, zkušenému pozorovateli, optimálnímu pozorovateli nebo rozumné osobě v postavení povinné strany.¹¹⁶

Při zkoumání odpovědnosti dle § 66 ZOK je situace o cosí snazší, neboť lze použít hledisko řádného hospodáře. Součástí péče řádného hospodáře je požadavek informovanosti, přinejmenším obsažen v pravidle podnikatelského úsudku, ale jistě i v jeho základní podobě v § 159 OZ.¹¹⁷ Při hodnocení předvídatelnosti proto vycházíme ze skutkových okolností, které musely být známy řádnému hospodáři.

Posledním hlediskem je míra pravděpodobnosti, se kterou může následek nastat. Ani na základě znalosti přírodních zákonů a skutkových okolností nemůže optimální pozorovatel jednoznačně předvídat vznik následku v době jednání, protože k nim v budoucnu mohou přistoupit jiné doprovodné okolnosti. Zvážení pravděpodobnosti je především předmětem soudcovského uvážení. Pomocnými hledisky jsou význam ohroženého právního statku (čím je jeho hodnota vyšší, s tím

¹¹³ Tamtéž s. 231, bod 340 a s. 304, bod 229.

¹¹⁴ Tamtéž s. 284, bod 122.

¹¹⁵ Tamtéž s. 284–285, bod 123–126.

¹¹⁶ Tamtéž s. 286, bod 129 a s. 339 bod 152.

¹¹⁷ Např. LASÁK, Jan. In: BÍLKOVÁ, Jana a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 818: „*Povinnost jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi lze podle mého názoru vyjádřit jako povinnost jednat informovaně.*“

Nebo BORSÍK: *Péče řádného hospodáře a pravidlo...* s. 197. Při definici péče: „*péče, kterou by použila normálně pečlivá a pozorná osoba v podobných situacích a při vzetí v úvahu všech informací, které jsou rozumně přístupné. Výraz „rozumně dostupné informace“ je zde jakousi metaforou pro „informace dostupné bez zvláštních překážek.*“

menším stupněm pravděpodobnosti vzniku škody se spokojíme), rozsah obecných životních rizik a kolidující právní principy a jejich vzájemné poměrování.¹¹⁸

Stupeň dostatečné míry pravděpodobnosti dle mého názoru obecně mohou snižovat zájmy obchodní korporace, které jsou v důsledku úpadku ohroženy, zejména pak zájem na trvání obchodní korporace a řádném hospodaření obchodní korporace. Naopak ve prospěch vyšší míry pravděpodobnosti by v určitých případech mohl hovořit zájem obchodní korporace na větším objemu zisku, neboť podnikání (záměr vytvářet zisk) je nejčastějším účelem obchodních korporací.

Momentem, ke kterému posuzujeme předvídatelnost, se opět rozpadá na případy zákonné odpovědnosti, kdy je pro posouzení určující moment jednání, které je předmětem odpovědnosti. U smluvní odpovědnosti posuzujeme předvídatelnost vzniku následku k momentu uzavření smlouvy u konkrétních smluvních ujednání. U určitých situačních povinností vznikajících především z povinnosti poctivosti, se moment posuzování přesouvá do momentu jednání, které vedlo k porušení povinnosti.¹¹⁹

Aplikujeme-li všechny výše uvedené poznatky o právní příčinné souvislosti na zkoumanou odpovědnost žaloby na doplnění pasiv, měli bychom dojít k názoru, že penzum neomezeného množství povinností člena statutárního orgánu (dovozené v podkapitole 2.1.) musíme zúžit pouze na ty, jejichž účelem je zabránit úpadku obchodní korporace, tj. mezi porušením právní povinnosti a následkem je tzv. *nexus protiprávnosti*, popř. povinnosti, jejichž účelem je ochrana dobytnosti pohledávek věřitelů obchodní korporace.

Domnívám se, že je možné učinit závěr o existenci ochranného účelu, který má zabránit (mimo jiné) úpadku, v případech, kdy smyslem normy je apel na řádné hospodaření společnosti. Účelem řádného hospodaření totiž bude právě zájem na předejití úpadku obchodní korporace, a tudíž i dobytnosti pohledávek věřitelů obchodní korporace.

Můžeme konstatovat, že tato podmínka ochranného účelu bude splněna při jednání statutára v oblasti obchodního vedení, které nebude splňovat podmínky péče řádného hospodáře, neboť účelem povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře je, aby zástupce obchodní korporace nakládal s majetkem obchodní korporace hospodárně a předešel úpadku. Mimo jiné o tom vypovídá i dřívější úprava ručení při úpadku obchodní korporace, která sankcionovala situaci, kdy v rozporu s péčí řádného hospodáře člen statutárního orgánu nepodniknul opatření k odvrácení hrozícího úpadku obchodní korporace, tím spíše by měl v souladu s touto povinností úpadku předcházet. Podobně tomu bude v případě povinnosti vedení účetnictví, střetu zájmů nebo při

¹¹⁸ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 288, bod 136–138 (§ 2910).

¹¹⁹ Tamtéž s. 231, bod 342.

porušení způsobu jednání za obchodní korporaci. Zřetelný je ochranný účel normy také například v případě porušení omezení výplaty zisku, pokud by si tím přivodila úpadek (§ 40 ZOK).

Existují také povinnosti, jejichž ochranným účelem prakticky určitě není ochrana před úpadkem. Např. u povinnosti převzít kmenový list nebo vést seznam společníků bychom ochranu před úpadkem dovozovali jen velice obtížně.

Můžeme však nalézt normy, u nichž o ochranném účelu nemůžeme rozhodnout na první pohled. Tak je tomu například v případě povinnosti poskytnutí informací. Účelem je, aby společníci byli informováni o věcech týkajících se obchodní korporace, tedy i o jejím hospodaření. Považme případ, kdy člen statutárního orgánu v rozporu se zákonem odmítne poskytnout informace ohledně události, která se v obchodní korporaci udála a má potenciál způsobit úpadek, který by právě žádající společník byl schopen odhalit a odvrátit.

Nebo situace, kdy člen statutárního orgánu v rozporu se svojí povinností otálí se zveřejněním zániku funkce člena statutárního orgánu. Tento bývalý člen statutárního orgánu přesto jedná a uzavře smlouvu s osobou, která jedná dle stavu zapsaného v obchodním rejstříku, přičemž jsou dodrženy všechny předpoklady aplikace § 120 odst. 1 OZ.¹²⁰ Právě uzavření této smlouvy bude příčinnou úpadku. Pomiňme odpovědnost jednajícího bývalého člena statutárního orgánu. Bude odpovědným člen, který nesplnil svoji povinnost zveřejnit změnu v obchodním rejstříku? V těchto případech bychom museli podrobněji rozebrat, zda úpadek spadá do osobního, věcného a modálního rozsahu ochrany. Kdybychom ani poté nedošli k jednoznačnému závěru, zabývali bychom se objektivní předvídatelností.

Obdobně v případech povinností určených společenskou smlouvou nebo smlouvou o výkonu funkce nad rámec zákona, se budeme muset ptát, ochranu kterých zájmů strany při uzavření sledovaly.

V předchozí podkapitole jsem se zabýval rozporem mezi textem zákona a Důvodovou zprávou k Novele, resp. inspiračním zdrojem, ohledně toho, co má být následkem v případě žaloby na doplnění pasiv, zda úpadek či nedostatek majetku. Domníval jsem se, že by každá variant mohla vést k různým závěrům ohledně právní příčinné souvislosti. Došel jsem však k závěru, že by mělo postačovat, pokud povinnost sleduje obecnější zájem na řádném hospodaření s majetkem obchodní korporace, a tudíž i předejití úpadku, který v sobě subsumuje i nedostatek majetku. Rozpor proto nemá významnější dopad na posuzování právní kauzality. Jistou roli by tento rozdíl mohl hrát v případě zkoumání objektivní předvídatelnosti, neboť bychom zkoumali, zda byla předvídatelná určitá forma úpadku, a tedy i užší následek, jehož vznik měl v momentě jednání statutár zvažovat.

¹²⁰ § 121 odst. 1 OZ: „*Proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údají zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti.*“

Lze tedy uzavřít, že při zkoumání příčinné souvislosti budeme nejprve zjišťovat faktickou kauzalitu, tedy zda je porušení povinnosti statutárního orgánu příčinou, popř. jednou z příčin následku. Domnívám se, že musí být také příčinou podstatnou. Následkem ve smyslu žaloby na doplnění pasiv je pravděpodobně úpadek obchodní korporace. Jelikož se plně nekryje s předpokládanou škodou, myslím si, že budeme muset zkoumat příčinnou souvislost mezi jednáním porušující povinnost a úpadkem a dále mezi vznikem úpadku a škodou. Odpovědnými může být i více osob zároveň, nejčastěji budou odpovědni společně a nerozdílně. Dále je potřeba se zabývat právní kauzalitou, a to zejména, zda porušená povinnost měla sloužit k ochraně obchodní korporace před úpadkem. Podpůrně je třeba zkoumat objektivní předvídatelnost vzniku následku.

2.4. Zavinění

Zaviněním se zabývám pro případ, že by povinnosti člena statutárního orgánu byly posuzovány jako zákonné povinnosti. Zavinění zkoumáme pouze v souvislosti s porušením primární povinnosti člena statutárního orgánu. Nedomnívám se, že by zaviněním měla být kryta škoda ve smyslu nedostatku majetku, neboť tento požadavek není dovoditelný ze znění ZOK. To samé platí pro liberaci.

Jednání můžeme označit za zaviněné, jestliže lze jednající osobě vytknout, že jednající v dané situaci měl a také mohl jednat jinak. Jde o subjektivně posuzované kritérium, zohledňujeme proto konkrétní schopnosti a znalosti osoby. Rozlišujeme nedbalostní a úmyslnou formu zavinění. K založení odpovědnosti postačí nedbalostní forma zavinění.¹²¹ Podrobnému rozboru jednotlivých forem ani způsobům posuzování zavinění se v této práci věnovat nebudu, neboť jsou plně použitelné závěry dovozené k náhradě škody při porušení zákona.

Zavinění ve formě nedbalosti občanský zákoník presumuje, a to v případě porušení zákonné povinnosti.¹²² Vzhledem k tomu, že porušení povinnosti (normy) je součástí skutkové podstaty, bude § 2011 OZ naplněn vždy.

Člen statutárního orgánu se může ze své odpovědnosti vyvinit (exkulповat), prokáže-li, že následek nemohl předvídat nebo jednání nemohl zabránit. Jaké subjektivní schopnosti a znalosti se při posuzování mají vzít do úvahy poté určuje § 2912 OZ.¹²³ Je-li kupříkladu člen statutárního orgánu odborníkem, měl by uplatnit při výkonu funkce znalosti, dovednosti nebo pečlivost odborníka.

¹²¹ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 239, bod 375–376 a 387 (§ 2910).

¹²² § 2911 OZ

¹²³ MELZER: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081...*, s. 307, bod 7 (§ 2911).

2.5. Liberace

Možnou liberací se zabývá podobně jako u zavinění pouze ve vztahu k porušení povinnosti člena statutárního orgánu.

Pokud bychom považovali povinnosti člena statutárního orgánu za smluvní, nezkoumali bychom zavinění. Zato bychom se museli zabývat tím, zda se člen statutárního orgánu (poté co dojdeme k názoru, že jsou naplněny předcházející předpoklady) nezprostil odpovědnosti skrze liberační důvod § 2913 odst. 2 OZ, tedy „*prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.*“

Prvotním kritériem je existence nepřekonatelné překážky, která učinila splnění povinnosti nemožným. Tato překážka musí být *conditio sine qua non* ve vztahu ke splnění povinnosti. Dalším kritériem je nepředvídatelnost vzniku okolnosti působící jako překážka (tj. jejímu vzniku nelze zabránit) a zároveň nepředvídatelnost překážky jako okolnost nemožnosti splnění. K posuzování předvídatelnosti lze odkázat na teoretickou část v podkapitole 2.3. této diplomové práce. Mimořádnost je podobným kritériem jako nepředvídatelnost, přestože nejde o totožné. K liberaci je dále třeba, aby překážka byla trvalá nebo dočasná a vznikla nezávisle na škůdcově sféře vlivu. Překážka konečně nesmí vzniknout v době, kdy je dlužník v prodlení s plněním povinnosti.¹²⁴

Ani liberačními důvody se nebudu blíže zabývat, neboť mohou být plně aplikovány jako u jiných smluvních povinností.

2.6. Nedostatek prostředků

Poslední podmínkou je existence škody, kterou by měl člen statutárního orgánu nahradit. V úpravě před Novelou byla sankce, resp. její rozsah, vymezena široce jako *ručení za povinnosti obchodní korporace*. Potencionálně se jednalo o všechny dluhy obchodní korporace bez ohledu na to, zda věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení. Výtěžek následně plynul přímo věřiteli, který žalobu podal.¹²⁵ V dnešním znění úpravy ZOK by dle zákonodárce škoda měla spočívat v nedostatku majetku obchodní korporace, ze kterého by věřitelé mohli uspokojit své pohledávky.

¹²⁴ Tamtéž s. 336–345. Body 118–191

¹²⁵ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 194, bod 8 (§ 68).

Konkrétně zmiňuje zákonodárce tuto podmínku v Důvodové zprávě k Novele následovně: „(ii) vznik škody spočívající v nedostatečné výši majetku, z něhož by mohli být uspokojeni věřitelé obchodní korporace, a...“¹²⁶

Výslovnou podmínku však v zákoně na první pohled nenajdeme. V textu zákona nalezneme pouze „b) byl-li na majetek obchodní korporace prohlášen konkurs, může také rozhodnout, že tento člen je **povinen poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace; při určení výše plnění insolvenční soud přihlédne zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinnosti k nedostatečné výši majetkové podstaty.**“ Výslovnou podmínkou rozhodnutí je jen prohlášení konkursu, poté následuje určení horní hranice, do které může soud určit výši náhrady škody. Z čeho je možné dovozovat tuto podmínku, je formulace proporcionality výše náhrady a příspěví k nedostatečnosti výše majetkové podstaty. Určení horní hranice výše náhrady je však zároveň i definicí škody, neboť neexistuje-li kladný rozdíl mezi dluhy a hodnotou majetku obchodní korporace, není možné výši náhrady stanovit vůbec.

Podmínku je nutné dovodit již ze samotného účelu žaloby na doplnění pasiv, jímž je „**poskytnout věřitelům obchodní korporace dodatečné prostředky na uspokojení jejich pohledávek, kterého se jim v důsledku porušení povinností členy statutárního orgánu nedostává.**“¹²⁷

Speciální definicí škody zákonodárce vylučuje, resp. zužuje, definici škody obsaženou v § 2894 OZ, neboť sám škodu definuje a stanovuje její možný rozsah. Domnívám se, že vymezení nahraditelné škody neguje použitelnost § 3 odst. 2 ZOK ohledně automatické nahraditelnosti nemajetkové újmy, a to opět vzhledem k přesné definici škody.

Škoda tedy vychází z rozdílu dluhů a majetku obchodní korporace. Majetkem obchodní korporace bychom měli dle mého názoru rozumět ten, ze kterého by se mohli věřitelé uspokojit. Tím je v insolvenčním řízení majetková podstata vymezená v § 205 an. InsZ. Ve výpočtu škody ovšem musíme pracovat již s její přesnou hodnotou, tj. výtěžkem z majetkové podstaty.

Výpočet dluhů by měl zahrnovat součet všech dluhů, které se uspokojují z výtěžku z majetkové podstaty, neboť pouze tak můžeme určit výši pohledávek, které nebude možné v insolvenčním řízení uspokojit. Budou jimi proto všechny pohledávky uspokojované v rámci insolvenčního řízení, včetně pohledávek zapodstatových a jim postavených na roveň.¹²⁸ A to dle mého názoru i přestože jde o dluhy, které vznikly až v průběhu insolvenčního řízení a nebylo tak pro člena statutárního

¹²⁶ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ..., K § 66.

¹²⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ... K § 66.

¹²⁸ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 229, bod 31–32 (§ 66).

orgánu možné předvídat, zda k nedostatku dojde či nikoli. Uspokojují se totiž přednostně z výtěžku z majetkové podstaty kdykoli v průběhu řízení a snižují tak částku, která bude rozvržena mezi pohledávky do řízení přihlášené.

Francouzská úprava ovšem některé náklady z výpočtu vylučuje (např. náklady na ukončení pracovních poměrů nebo justiční náklady). Komentář Wolters Kluwer se k názoru přiklání a do výpočtu by nezahrnul dluhy vzniklé po právní moci rozhodnutí o úpadku.¹²⁹

Poskytnutá náhrada se oproti staré úpravě nově stává součástí majetkové podstaty a bude tak rozvržena mezi všechny přihlášené věřitele obchodní korporace.¹³⁰

Přesnou výši škody bude možné určit teprve na konci insolvenčního řízení, kdy bude zjevná výše výtěžku z majetkové podstaty a dluhů, které vznikaly v průběhu řízení. Tak tomu bude v okamžiku vyhotovení konečné zprávy.¹³¹ K tomuto závěru dochází i zákonodárce v Důvodové zprávě k Novele. Zdůrazňuje také možnost mezitímního rozhodnutí soudu o povinnosti člena statutárního orgánu škodu nahradit vydaného v průběhu insolvenčního řízení a na jeho konci pouze rozhodne o konkrétní výši škody.¹³² Tento závěr kritizuje Rada, dle jehož názoru by soud měl rozhodovat o škodě zjištěné ze zpeněžení majetkové podstaty, nikoli však po schválení konečné zprávy, ale před ní. Dle jeho názoru by prostředky získané z žaloby na doplnění pasiv měly být součástí konečné zprávy. Trvání na zjištění maximální výše škody z konečné zprávy by vedlo k zbytečným průtahům v řízení. Autor také připouští možnost dřívějšího rozhodnutí o žalobě na doplnění pasiv ještě před úplným zpeněžením majetku, a to když probíhající incidenční spory ohledně pohledávek nebo nezpeněžený majetek nemohou ovlivnit výši škody.¹³³

Komentář C. H. Beck k § 66 ZOK konstatuje, že plnění, k němuž soud člena statutárního orgánu zaváže, může být peněžité i nepeněžité.¹³⁴ Svůj závěr nijak blíže neodůvodňuje. V textu § 66 odst. 1 písm. b) ZOK nalezneme formulaci „*povinnost poskytnout plnění*“. Občanský zákoník stanovuje jako obecný způsob náhrady uvedení do předešlého stavu a není-li to dost dobře možné, hradí se škoda v penězích.¹³⁵ V § 66 odst. 1 písm. a) je situace jiná, zde je stanovena primární povinnost vydání prospěchu, kterou člen statutárního orgánu od obchodní korporace obdržel, a není-li to možné, nahradí jej v penězích. Zde bezesporu bude možné požadovat plnění peněžité i nepeněžité, člen statutárního orgánu má totiž vydat, co obdržel. Jak by byla povinnost v případě nepeněžitého plnění určena v případě žaloby na doplnění pasiv? Čím by soud odůvodnil výběr

¹²⁹ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 489 (§ 66).

¹³⁰ Tamtéž s. 231.

¹³¹ § 302 InsZ

¹³² Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ...* K § 66.

¹³³ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 490 (§ 66).

¹³⁴ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání..., s. 229, bod 32 (§ 66).

¹³⁵ § 2952 odst. 1 OZ

právě tohoto nepeněžitého plnění? Přijatelné by bylo žádat poskytnutí plnění, jímž je obdrženy prospěch již nespádající pod rozsah skutkové podstaty v § 66 odst. 1 písm. a), např. z důvodu časového omezení.

V textu zákona nalezneme nově explicitně vymezenou podmínku přiměřenosti náhrady, která byla již za předchozí úpravy judikatorně dovozena.¹³⁶ Soud tedy při určení výše náhrady, kterou bude člen statutárního orgánu povinen poskytnout do majetkové podstaty, hodnotí zejména jakou měrou přispělo porušení povinnosti k nedostatku majetku obchodní korporace. Soud se tedy bude zabírat příčinnou souvislostí mezi jednáním porušující povinnost a vznikem škody. Může také dojít k závěru, že přestože je člen statutárního orgánu odpovědný za úpadek, činit jej odpovědným za nedostatek majetku nelze a náhradu tak v podstatě určí jako nulovou. Nejde však o jediné hledisko, které by mohl soud při určení výše náhrady zvažovat. Dále by mohl vzít v úvahu majetkovou situaci člena statutárního orgánu nebo dosavadní výkon funkce.¹³⁷ V úvahu dle mého názoru připadá také typ zavinění, bylo-li by ve formě úmyslu, náhrada by měla být vyšší. Rovněž by mohl soud vzít v úvahu předvídatelnost vzniku škody, přispění přistupujících okolností, snahu úpadek nebo škodu odvrátit, zda bylo insolvenční řízení zahájeno na věřitelský nebo dlužnický návrh apod. Vždy by měl soud posuzovat, zda došlo k porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (jak bylo dovozeno v podkapitole 2.1. Existence povinnosti člena statutárního orgánu).

Komentář Wolters Kluwer dokonce označuje zkoumání přiměřenosti významu a závažnosti pochybení (porušení povinnosti) ke zvažované sankci vzhledem k významu povinnosti, závažnosti porušení a k dalším přistupujícím okolnostem (proporcionalitu) jako základní předpoklad odpovědnosti. Dovozejí, že člen statutárního orgánu, by měl být odpovědný v rozsahu nedostatku, který člen statutárního orgánu způsobil, a přitom musí být zvažována proporcionalita sankce. S tím souvisí i názor uvedený v komentáři, že není možné zahrnovat do výpočtu škody dluhy vzniklé po právní moci rozhodnutí o úpadku.¹³⁸ V práci zastávám názor, že žaloba na doplnění pasiv je odpovědností za úpadek a člen statutárního orgánu by tak měl být teoreticky odpovědný i za dluhy vzniklé v jeho průběhu a neměli bychom systematicky osekávat možnosti odpovědnosti, resp. její rozsah, ale spíše dát prostor k úvaze soudu, který právě na základě proporcionality sankce rozhodne o výši škody, kterou člen statutárního orgánu způsobil. V tomto by se mělo projevit, jak závažnou měrou přispěl k úpadku a z toho odvozovat i zahrnutí, příp. částečné zahrnutí či úplné vyloučení dluhů vzniklých v průběhu řízení.

¹³⁶ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.

¹³⁷ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání... s. 228, bod 21 (§ 66).

¹³⁸ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 489 (§ 66).

Způsob formulace škody (*plnění až do výše rozdílu...*) na mě působí také jako apel na soudy, aby zvážily výši náhrady. Upozornění, že existuje odstupňování výše náhrady a že by soudy neměly přidělovat povinnost automaticky v plné výši škody. Fakt, že zákonodárce podobně upozorňuje a nabádá soudy i podruhé formulací podmínky přiměřenosti, mne vede k závěru, že povinnost nahradit škodu v plné výši bude možné pouze v opravdu excesivních a zvláště závažných případech porušení povinností.¹³⁹

Žaloba na doplnění pasiv obsahuje vlastní definici a výpočet škody, který ji sice činí užší, než tomu bylo za předchozí úpravy, naproti tomu však bude fakticky dosažitelná pro více věřitelů, neboť soud bude rozhodovat o všech pohledávkách uspokojovaných v insolvenčním řízení. Její náhrada se bude plnit spíše v penězích, stává se součástí majetkové podstaty a rozvrhuje se mezi pohledávky v insolvenčním řízení. Soudy budou přiznávat náhradu v plné výši pouze v excesivních případech, musejí přitom vždy zvážit, jak podstatnou roli zaujímal jednání porušující povinnost člena statutárního orgánu v kauzálním řetězci, jehož následkem byl vznik škody. Zvážit by měl i další hlediska. Maximální výše škody bude zpravidla nesporná po zpeněžení majetku úpadce.

2.7. Podání žaloby insolvenčním správcem

Poslední podmínkou je samotné zahájení řízení o žalobě na doplnění pasiv aktivně legitimovanou osobou. Dle úpravy platné do 31. 12. 2020 byli aktivně legitimovaní k podání návrhu, na základě kterého mohl soud rozhodnout o ručení člena statutárního orgánu za povinnosti obchodní korporace, insolvenční správce a věřitelé. Sporným se jevila zejména aktivní legitimace insolvenčního správce.¹⁴⁰ Také aktivní legitimace věřitelů se nevyhnula kritice, neboť bylo nutné, aby se každý věřitel domáhal zvláště. Proto institut nebyl výrazněji využíván.¹⁴¹

Nová úprava činí aktivně legitimovaným pouze insolvenčního správce. To odpovídá začlenění celého řízení o žalobě na doplnění pasiv do insolvenčního řízení – zákon nově označuje řízení za incidenční spor (§ 66 odst. 3 ZOK). Insolvenční správce skrze žalobu na doplnění pasiv obstarává dodatečné prostředky do majetkové podstaty, aby došlo k co největšímu uspokojení přihlášených věřitelů. Důvodová zpráva k Novele k tomu uvádí: „Právě jeho osoba je v insolvenčním řízení nejlépe obeznámena se stavem obchodní korporace a bude mít možnost

¹³⁹ Obdobně RADA, Tomáš. In: LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 490 (§ 66).

¹⁴⁰ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání..., s. 195, bod 7 (§ 68).
nebo FLÍDR, Jan. Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 2, s. 33–42.

¹⁴¹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ: *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání..., s. 226, bod 7 (§ 66).

*snadno opatřit podklady pro návrh. Zároveň je tato osoba v úzkém kontaktu s věřiteli, jejichž zájmy je povinna chránit, podněty tedy může získávat i od nich.*¹⁴²

Aby však nebylo rozhodnutí o podání žaloby zcela jen v rukou insolvenčního správce, svěřuje zákon do rukou osob, které mají přímý zájem na případném vymožení náhrady z člena statutárního orgánu, tedy věřitelů, konkrétně pak věřitelskému výboru. Ten má možnost rozhodnout o podání žaloby na doplnění pasiv, insolvenční správce je následně povinen tuto žalobu podat. Její podání však může podmínit složením zálohy na náklady spojené s řízením v situaci, kdy v majetkové podstatě nejsou dostatečné prostředky. Poskytnutá záloha se v případě úspěchu stává pohledávkou za majetkovou podstatou.¹⁴³ Obdobně by tomu nejspíš mělo být v případě, kdy není zvolen věřitelský výbor, ale namísto něj vykonává jeho funkci zástupce věřitelů.¹⁴⁴ Zařazení zálohy na náklady spojené s vedením sporu o žalobě na doplnění pasiv kritizuje Krčmář¹⁴⁵ jako nekoncepční vzhledem k tomu, že insolvenční zákon v § 168 InsZ by měl obsahovat taxativní výčet pohledávek za majetkovou podstatou. Navíc jde dle jeho názoru o duplicitní úpravu, neboť je tento případ podřaditelný pod § 168 odst. 1 písm. d) InsZ.

Dle mého názoru je možné podat žalobu na doplnění pasiv kdykoli po zahájení insolvenčního řízení.

Tříletá subjektivní promlčecí lhůta počíná běžet rozhodnutím o prohlášení konkurzu nebo přeměny reorganizace v konkurz.¹⁴⁶

Otázkou je, zda by mělo být podání žaloby na doplnění pasiv osvobozeno od soudního poplatku dle § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., zákon České národní rady o soudních poplatcích. Dle mého názoru by mohlo být osvobození použitelné pro případy, kdy podává žalobu insolvenční správce z vlastní iniciativy. V případě podání na základě rozhodnutí věřitelského výboru je situace již jiná. Jde v podstatě o věřitelský návrh a jako takový by měl podléhat poplatkové povinnosti.

Aktivní legitimace ve znění po Novele můžeme označit za určitou a v zásadě odpovídající na problémy vytýkané úpravě předešlé.

¹⁴² Vláda: *Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., ...* K § 66.

¹⁴³ § 66 odst. 2 ZOK

¹⁴⁴ § 68 odst. 2 InsZ

¹⁴⁵ KRČMÁŘ, Zdeněk. Majetkové sankce vůči členům orgánů obchodní korporace v úpadku. *Bulletin advokacie*, 2017, roč. 2017, č. 6, s. 20–24.

¹⁴⁶ RADA, Tomáš. In LASÁK: *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání... s. 490 (§ 66).

Závěr

Zpracováním této diplomové práce jsem chtěl přispět do odborné diskuse týkající se institutu žaloby na doplnění pasiv stanovením a komplexním rozbohem předpokladů její skutkové podstaty.

V první kapitole jsem uvedl čtenáře historickým exkurzem do problematiky minulé a současné úpravy. Upozornil jsem, že institut měl za předchozí úpravy řadu nejasností a v odborné literatuře byl často kritizován. Přijetím Novely zákonodárce sledoval odstranění těchto nejasností, přičemž se vydal jinou cestou než v předchozí úpravě.

Ve druhé kapitole jsem se zabýval jednotlivými předpoklady skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv. Nejprve jsem došel k závěru, že skutková podstata žaloby na doplnění pasiv není svébytnou komplexní skutkovou podstatou a bude třeba subsidiárního použití některé ze základních skutkových podstat v občanském zákoníku. Avšak určení, pod kterou skutkovou podstatou povinnosti člena statutárního orgánu podřadit, není vzhledem k probíhající diskusi ohledně povahy povinnosti péče řádného hospodáře jednoznačné. Rozhodl jsem se proto podřídně pracovat se skutkovou podstatou porušení zákona (§ 2910 OZ) a smluvní povinnosti (§ 2913 OZ). Následně docházím k následujícímu schématu předpokladů:

1. Existence povinnosti člena statutárního orgánu,
2. jednání člena statutárního orgánu porušující povinnost,
3. úpadek obchodní korporace,
4. příčinná souvislost,
5. zavinění anebo absence liberačního důvodu,
6. škoda v podobě nedostatku prostředků k uspokojení dluhů.

Procesní podmínky spočívající v (i) nutnosti podání žaloby insolvenčním správcem, (ii) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku konkursem.

Prvním dovozeným předpokladem je existence povinnosti člena statutárního orgánu, která může plynout ze zákona, smlouvy, deliktu anebo rozhodnutí orgánu veřejné moci a může být formulována různými způsoby – příkazem, zákazem nebo pouhým svěřením pravomoci. Jde o všechny povinnosti adresované členu statutárního orgánu nebo statutárnímu orgánu jako celku.

Dovozený neomezený rozsah povinností je však třeba dále redukovat v souvislosti s právní příčinnou souvislostí. Povinnostmi schopnými naplnit skutkovou podstatu žaloby na doplnění pasiv jsou proto pouze ty, do jejichž ochranného rozsahu spadá ochrana obchodní korporace před úpadkem, popř. ochrana věřitelů obchodní korporace, a tudíž i předejití úpadku, který v sobě subsumuje i nedostatek majetku. Jinými slovy, mezi porušenou povinností a úpadkem musí

být tzv. *nexus protiprávnosti*, popř. se povinnost musí krýt s ochranným účelem sjednané povinnosti (v případě smluvních povinností). Podpůrně zkoumáme hledisko objektivní předvídatelnosti. Docházím k závěru, že do tohoto okruhu budou spadat především povinnosti člena statutárního orgánu spojená s řádným hospodařením obchodní korporace.

Povinnostmi jsou míněny primární povinnosti. U povinností vzniklých ze závazku z deliktu (sekundárních povinností) docházím ke dvěma rozdílným řešením v závislosti na posouzení původu primární povinnosti. Posoudíme-li primární povinnost, která vedla ke vzniku povinnosti k náhradě škody, jako zákonnou, nebude nesplnění povinnosti nahradit škodu způsobilé naplnění skutkové podstaty žaloby na doplnění pasiv. U porušení smluvní primární povinnosti by § 66 ZOK aplikovatelný být nejspíš mohl i v případě porušení sekundárních povinností z nich vzniklých.

Člen statutárního orgánu musí svým jednáním povinnost porušit. Došel jsem k závěru, že porušení povinnosti posuzujeme především s ohledem na požadavek výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, toto hledisko však není nadřazeno zákonu nebo smlouvě. Nelze proto rozsah povinnosti člena statutárního orgánu uvedené v § 66 odst. 1 ZOK zúžit pouze na povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Péče řádného hospodáře je také podpůrným hlediskem při posuzování proporcionality sankce.

Obchodní korporace se musí nacházet v úpadku. Vzhledem k textu zákona je nutné, aby bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku konkursem. O úpadku a způsobu jeho řešení konkursem musí být rozhodnuto pravomocně, aby bylo možné o žalobě na doplnění pasiv rozhodnout.

Úpadek obchodní korporace musí být způsoben jednáním člena statutárního orgánu porušující jeho povinnost. Resp. zákon požaduje, aby porušení povinnosti k úpadku obchodní korporace přispělo, tzn. aby jednání porušující povinnost bylo alespoň jednou z příčin úpadku. Vzhledem k vágnosti a nedostatečné reflexi posuzování příčinné souvislosti v případě jiných institutů náhrady škody se domnívám, že v praxi nebude nijak zvlášť reflektována změna pojmosloví na pouhé přispění. Nadále se tak uplatní judikaturou užívaná teorie gradace příčinné souvislosti.

Při posuzování příčinné souvislosti by soud neměl brát v úvahu jedno izolované jednání člena statutárního orgánu porušující povinnost, nýbrž by měl vnímat výkon funkce jako celek, tedy všechna jeho porušení povinností, která mohla k úpadku vést.

Zásadní otázkou této diplomové práce se stala otázka, k čemu má porušení povinnosti statutárního orgánu směřovat. Zákon mluví o úpadku, zatímco v Důvodové zprávě k Novele a v inspiračním zdroji nalezneme požadavek příčinné souvislosti s nedostatkem majetku obchodní korporace. Osobně jsem dospěl k názoru, že více vyhovující účelu institutu by byl požadavek příčinné souvislosti mezi jednáním porušující povinností a úpadkem. Rozšiřujeme tím sice možnosti, ve kterých by mohli být členové statutárních orgánů odpovědní, ale dáváme tím i více

možností soudci najít spravedlnost v konkrétním případě, neboť stále bude nutné, aby posoudil příčinnou souvislost mezi jednáním a škodou při určování výše škody (která může nakonec být i nulová).

Vyřešením této otázky jsem dospěl k závěru, že není možné omezovat rozsah použitelnosti § 66 odst. 1 písm. b) ZOK, tj. žaloby na doplnění pasiv, pouze na případy úpadku ve formě předlužení. Tedy kdy je existence škody zjevná již na začátku řízení o úpadku. Domnívám se však, že soudní výklad bude směřovat spíše opačným směrem.

Upřednostněním úpadku jakožto nechtěného následku se také otevírá možnost učinit členy statutárních orgánů odpovědné za nedostatek prostředků vzniklý v průběhu insolvenčního řízení. V diplomové práci přicházím s možným řešením, kdy bychom zkoumali dvě kauzality k založení odpovědnosti člena statutárního orgánu – mezi jednáním porušující povinnost a úpadkem a následně mezi vznikem úpadku a škodou. Náklady vzniklémi v průběhu insolvenčního řízení by se měl soud zabývat při posuzování proporcionality.

V závislosti na tom, pod jakou skutkovou podstatu náhrady škody povinnosti člena statutárního orgánu zařadíme, zkoumáme jako další předpoklad buď zavinění nebo absenci liberačního důvodu. U zavinění bude vždy naplněna vyvratitelná domněnka v § 2911 OZ, a proto bude na žalovaném členu statutárního orgánu, aby tvrdil a prokázal, že porušení povinnosti nezavinil. Podobně u liberačního důvodu v § 2913 odst. 2 OZ bude na členu statutárního orgánu, aby tvrdil a prokázal, že jsou naplněny podmínky liberace a není proto možné jej činit odpovědným. Přezkum obou podmínek se nijak neliší od přezkumu u skutkových podstat v OZ.

Na tomto místě ještě uzavřu, že docházíme k velice podobným výsledkům, ať již podřadíme povinnosti člena statutárního orgánu pod skutkovou podstatu náhrady škody při porušení zákona (§ 2910 OZ) nebo pod porušení smluvní povinnosti (§ 2913 OZ). Nejzásadnějším rozdílem je otázka zkoumání zavinění. Dále jsem došel k rozdílu ve schopnosti založit odpovědnost nesplněním sekundární povinnosti, přičemž dovozené závěry nejsou zcela jisté vzhledem k otázce vzniku škody při nevymahatelnosti škody, resp. nesplnění dluhu jako škody. Dále při posuzování právní příčinné souvislosti, kde najdeme podobné primární hledisko – ochranný rozsah normy nebo sjednané povinnosti. Rozdíl nalezneme u podpůrného kritéria, kterým je objektivní předvídatelnost, především v posouzení momentu, ke kterému zkoumáme předvídatelnost, ovšem ne u všech povinností. Otázkou je například, k jakému okamžiku posuzovat povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Nutným předpokladem žaloby na doplnění pasiv je škoda, přičemž ZOK obsahuje vlastní definici a výpočet škody. Možnost domoci se žalobou na doplnění pasiv náhrady škody bude dosažitelná pouze pro věřitele účastníci se insolvenčního řízení, soud tak bude rozhodovat o všech

pohledávkách uspokojovaných v insolvenčním řízení. Domnívám se, že náhrada bude spočívat primárně v peněžním plnění, ohledně nepeněžitého plnění jsem skeptický vzhledem k obtížné odůvodnitelnosti výběru nepeněžitého plnění. Nesporná maximální výše škody bude známa zpravidla po zpeněžení majetku úpadce. Náhrada se stává součástí majetkové podstaty a rozvrhuje se mezi věřitele v insolvenčním řízení. Soudy budou přiznávat náhradu v plné výši pouze v excesivních případech, musejí přitom vždy zvážit, jak podstatnou roli zaujímalo jednání porušující povinnost člena statutárního orgánu v kauzálním řetězci, jehož následkem byl vznik škody. Zvážit by měl i další hlediska jako typ zavinění, snahu odvrátit úpadek, kdo dal podnět k zahájení insolvenčního řízení, zda byla porušena povinnost péče řádného hospodáře apod.

Nakonec je třeba, aby bylo řízení o odpovědnosti člena statutárního orgánu zahájeno na návrh insolvenčního správce, který je jedinou aktivně legitimovanou osobou. K podání žaloby může insolvenčního správce vyzvat také věřitelský výbor, popř. zástupce věřitelů. Řízení je incidenčním sporem, příslušným soudem k projednání žaloby na doplnění pasiv je tak soud, u kterého je vedeno insolvenční řízení upadnuvší obchodní korporace. Předpokládám, že žaloba insolvenčního správce bude osvobozena od soudního poplatku. Jinak by tomu mohlo být při podání žaloby z podnětu věřitelského výboru.

Bibliografie

Monografie

- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, 341 s.

Komentáře

- BÍLKOVÁ, Jana a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. I. Obecná část: (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 2380 s.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 2046 s.
- KINDL, Jiří, PAVELKA, Tomáš, HUBKOVÁ, Pavlína. *Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 607 s.
- LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1578 s.
- LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. 2628 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek IX. § 2894–3081. Praha: Leges, 2018. 1728 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 1128 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, 1316 s.

Odborné časopisy

- BOGUSKÝ, Pavel. Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrácení jejího úpadku. *Obchodněprávní revue* [online databáze], roč. 5., 2013, č. 11–12, s. 313–318, [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- BORSÍK, Daniel. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue* [online databáze], roč. 7, 2015, č. 7–8, s. 193–205. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

- ČECH, Petr. Nad několika rekonfiguračními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue* [online databáze], roč. 4., 2012, č. 11–12, s. 324–329. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- ČERNÁ, Stanislava. Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2013, roč. 5., č. 6, s. 169–171. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- FLÍDR, Jan. Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2018, č. 2, s. 33–42. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2013, roč. 5, č. 1, s. 13–16. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- KRČMÁŘ, Zdeněk. Majetkové sankce vůči členům orgánů obchodní korporace v úpadku. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2017, roč. 2017, č. 6, s. 20–24. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- KUPČÍK, Jan. Proč má český wrongful trading do originálu daleko?. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2017, roč. 9., č. 1, s. 9–13. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- PIHERA, Vlastimil a HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnost členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. *Právní rozhledy* [online databáze], 2019, č. 23–24, s. 836 a násl. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. Zákonné ručení člena orgánu kapitálové obchodní společnosti za její dluhy. *Právní rozhledy* [online databáze], 2018, roč. 26, č. 17, s. 592–598. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- ZVÁRA, Michael. Ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností za dluhy společnosti vůči věřitelům dle § 68 zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue* [online databáze]. 2016, roč. 8, č. 5, s. 135–140. [cit. 30. června 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1807/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 844/2018-III.

Legislativní dokumenty

- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

Internetové zdroje

- OŽAN, Jan, FOREJT, Jan. *Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážené?* [online]. epravo.cz, 10. listopadu 2011 [cit. 30. června 2021]. Dostupné na: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html>>.

Ostatní zdroje

- VYBÍHAL, Ondřej. *Žaloba na odpovědnost pro nedostatek aktiv ve francouzském právu a její převzetí do práva českého*. Praha. 2018. Diplomová práce. Karlova univerzita. Fakulta právnická.

Anotace/ Summary

Předmětem této diplomové práce je žaloba na doplnění pasiv jako nový institut odpovědnosti člena statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace zavedený Novelou zákona o obchodních korporacích s účinností od 1. 1. 2021. První kapitola slouží jako úvod do problematiky. Porovnávám v ní starou a novou úpravu institutu. Druhá kapitola komplexně analyzuje předpoklady odpovědnosti.

The subject of this diploma thesis is action to replenishment of liabilities as a new institute of liability of the statutory body member in case of bankruptcy of company which was established in the changed way by amendment of Business Corporations Act with effect from 1. 1. 2021. The first chapter serves as introduction to the theme. There I compare former legislation related to the institute with the current one. The second chapter complexly analyses prerequisites for liability.

Klíčová slova/ Key words

Žaloba na doplnění pasiv, odpovědnost člena statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace, odpovědnost, úpadkový delikt, péče řádného hospodáře.

Action to replenishment of liabilities, liability of the member of statutory body in case of bankruptcy, liability, bankruptcy tort, due managerial care.